

FOR

82
of
m.

УКРАЇНСЬКІ ПРИСЛІВ'Я
ТА ПРИКАЗКИ

Упорядкування та передмова
Володимира Бойка
Переклад Йони Грубера

Київ
Видавництво «Дніпро»
1978

UKRAINISCHE SPRICHWÖRTER
UND REDENSARTEN

Zusammenstellung und Vorwort
von Wolodymyr Bojko
Übersetzung von Jona Gruber

Kiew
Verlag Dnipro
1978

У 70500—188
М205(04)—78 173—78

© Видавництво «Дніпро», 1978

© Verlag Dnipro, 1978

ВСТУПНЕ СЛОВО

Український фольклор — це невичерпна скарбниця духовної спадщини трудового народу, свідчення його високої та самобутньої культури, яка своїм корінням сягає у глибину століть. Багатство різновидів усної народної творчості увібрало в себе соціально-історичний досвід, національну своєрідність образного мислення, мораль та високе естетичне чуття.

Одним з найпоширеніших і найхарактерніших різновидів українського фольклору є прислів'я та приказки, в яких відбилися знання багатьох поколінь трудящих із різних галузей суспільного життя. Тому й називає народ свої прислів'я та приказки крилатою мудрістю. Ці короткі, влучні вислови побутують у живій, розмовній мові, яскравими барвами вплітаються в мовну тканину пісень, легенд, казок і анекдотів, широко застосовуються в літературній творчості.

Прислів'я та приказки тісно пов'язані між собою і належать до одного різновиду усної народної творчості. Хоч провести чітку межу між ними важко, все ж існують між ними певні відмінності. Прислів'я здебільшого виражені повним реченням, висловлюють окрему завершену думку, судження і мають повчальний характер, наприклад: «Що поєсиш, те й пожнеш». Приказки — це неповні речення, містять в собі лише натяк на якийсь висновок або судження і не мають повчального значення, наприклад: «Ні риба, ні м'ясо».

Творення прислів'їв та приказок нерозривно пов'язане з розвитком культури, побутом народу. В найдавніших з них відтворено епостереження над природою, трудову діяльність людини: «Теплий квітень, мокрий май — буде добрий урожай», «Де цвіток — там медок». Із збагаченням людського досвіду розширювався й зміст прислів'їв та приказок. Вони вбирали в себе багатий і складний світ людських почувань, етичні погляди простого народу, соціальну оцінку явищ дійсності, споконвічне прагнення народу до правди й справедливості, до вільного, щасливого життя.

В прислів'ях і приказках знайшла своє виявлення історія українського народу, його боротьба за соціальне й національне визволення. Горе й злидні були постійними супутниками в житті українських трудящих у минулому, і це позначилося на багатьох прислів'ях та приказках. Трудовий люд у влучних, дотепних висловах чітко сформулював своє ставлення до визискувачів: «Побий боже, в кого багато грошей», «Як багатий, так і клятий», «Багатий не любить дати». Після перемоги Великого Жовтня народилися нові прислів'я та приказки, в яких славиться перемога революції, оспівується вільна, щатхненна праця й нове життя. Багато прислів'їв присвячено Комуністичній партії Радянського Союзу, вождю трудящих всього світу В. І. Леніну. Поряд з новоствореними прислів'ями та приказками живуть у народі й давні, набуваючи в наш час нових значень. Мудрі, дотепні народні вислови, що немов коштовні перлини виблискують у живій мові, здавна використовуються в художній літературі. Українські письменники часто послуговуються прислів'ями та приказками, вплітаючи їх у канву своїх творів або називаючи ними

романи, повісті, п'єси. В свою чергу афористичні вислови видатних письменників широко вживаються в розмовній мові, побутують в народі як новостворені прислів'я та приказки.

Цей збірник охоплює лише незначну частину того неосяжного багатства прислів'їв та приказок, якими славиться український фольклор. Сподіваємося, що видання українських прислів'їв та приказок у перекладі німецькою мовою дасть змогу німецькому читачеві познайомитись із цим популярним різновидом усної поетичної творчості українського народу, розкрити перед собою його багатий світ образного мислення, життєвий досвід і глибоку мудрість.

Володимир Бойко,
доктор філологічних наук

VORWORT

Die ukrainische Folklore ist ein unermesslicher Schatz, das geistige Erbe unseres Volkes und das Zeugnis seiner hochentwickelten Kultur, deren Wurzeln in die Tiefe der Jahrhunderte reichen. Das mannigfaltige mündliche Volksschaffen schöpft ihre Kraft aus der nationalen Eigentümlichkeit des bildhaften Denkens, aus der Moral und dem hohen ästhetischen Empfinden des Volkes.

Eine der meist verbreiteten und charakteristischen Gattungen der ukrainischen Folklore bilden Sprichwörter und Redensarten, die das Wissen und die Erfahrung vieler Generationen der Werktätigen auf verschiedenen Gebieten des gesellschaftlichen Lebens widerspiegeln. Deshalb nennt das ukrainische Volk seine Sprichwörter und Redensarten „geflügelte Weisheit“. Diese kurzen und treffenden Ausdrücke sind in der Alltagssprache beheimatet und durchflechten gleich bunten Fäden das sprachliche Gewebe von Liedern, Märchen

und Legenden, und werden zur besseren Veranschaulichung im literarischen Schaffen angewendet.

Die Sprichwörter und Redensarten sind eng miteinander verbunden und zählen zu einer besonderen Gattung der Folklore. Obgleich es schwerfällt, sie voneinander abzugrenzen, bestehen doch zwischen ihnen gewisse Unterschiede. Das Sprichwort hat die Struktur eines vollständigen Satzes und drückt einen abgeschlossenen Gedanken bzw. ein Urteil aus. Dabei beinhaltet es oft einen bestimmten Lehrsatz, zum Beispiel: „Was du säst, das erntest du“. Die Redensarten dagegen bilden keine vollständigen Sätze, sie deuten nur ein Urteil oder eine Schlußfolgerung an und enthalten selten belehrende Elemente, zum Beispiel: „Weder Fisch noch Fleisch“.

Das Entstehen von Sprichwörtern und Redensarten ist unmittelbar mit der Entwicklung der materiellen und geistigen Kultur des Volkes verbunden. Die ältesten Sprichwörter widerspiegeln die Erfahrungen, die aus der Beobachtung der Naturerscheinungen und der Arbeit geschöpft werden: „Warmer April, Maienregen — Feld und Flur voller Segen“, „Wo die Blume — dort ist Bienengesumme“. Durch die Bereicherung der Erfahrung erweitert

sich auch der Inhalt der Sprichwörter und Redensarten. Die komplizierte und reiche Welt der Gefühle, die ethischen Anschauungen einfacher Leute, die soziale Einschätzung der Geschehnisse und der ewige Drang des Volkes nach Wahrheit, Gerechtigkeit und einem freien, glücklichen Leben bereicherten stets die Sprichwörter und Redensarten. Leid und Not waren in der Vergangenheit die ständigen Gefährten auf dem Lebensweg der ukrainischen Werktätigen, deshalb fanden sie ihren Niederschlag in vielen Sprichwörtern und Redensarten, die aus den vorrevolutionären Zeiten stammen. Das werktätige Volk schuf sehr eindeutige, treffende und witzige Ausdrücke, die das Verhalten gegenüber den Ausbeutern zeigen: „O Gott, möge deine Strafe erreichen die Geldsäcke und die Reichen“, „Reich und verflucht zugleich“, „Reiche Herren geben nie gern“. Nach dem großen Oktober entstanden neue Sprichwörter und Redensarten, die den Sieg der Revolution ehren und die freie, schöpferische Arbeit und das neue Leben preisen. Viele Sprichwörter sind der Kommunistischen Partei der Sowjetunion und dem Führer der Werktätigen der Welt W. I. Lenin gewidmet. Neben den neugebildeten Sprichwörtern und Redensarten

leben im Volke auch alte fort und gewinnen in unserer Zeit an neuer Bedeutung. Weise und treffende Volksausdrücke, die gleich kostbaren Perlen in der Alltagssprache schimmern, werden seit eh und je in der schönen Literatur angewendet. Die ukrainischen Schriftsteller greifen oft nach Sprichwörtern und Redensarten, führen sie in den Stoff ihrer Werke ein und gebrauchen sie sogar zu Titeln ihrer Romane, Geschichten und Dramen. Andererseits werden aphoristische Äußerungen hervorragender Schriftsteller vom Volk gebraucht und gelten dadurch als neugebildete echte Sprichwörter und Redensarten. Diese Sammlung enthält einen geringen Teil jenes unübersehbaren Reichtums an Sprichwörtern und Redensarten, welche die ukrainische Folklore so bekannt machen. Wir hoffen, daß die Veröffentlichung dieser ukrainischen Sprichwörter und Redensarten in deutscher Übersetzung den deutschen Leser mit diesem beliebten Genre der ukrainischen Folklore vertraut machen wird und ihm einen Einblick in die reiche, bildhafte Gedankenwelt, in die Lebenserfahrung und die tiefe Weisheit des ukrainischen Volkes gewähren wird.

Wolodymyr Bojko,
Doktor der Philologie

**Прислів'я та приказки
радянського періоду**

1

**Партія наша — народу цвіт, хвала
тобі, партіє, на тисячу літ.**

2

**Ленін — наш батько,
партія — мати.**

3

**Ленінізм — це думка сміла, це партії
нашої сила.**

4

**Наша партія могутня нас веде в ясне
майбутнє.**

5

**Мудрість партії — це щастя
народу.**

**Sprichwörter und Redensarten,
die in der sowjetischen Zeit
entstanden sind**

1

**Des Volkes Krone ist unsre Partei,
ewiger Ruhm beschieden ihr sei.**

2

**Lenin ist unser Vater, unsre Mutter
die Partei.**

3

**Der Leninismus, kühn erdacht,
gibt der Partei Kraft und Macht.**

4

**Unsere Partei führt uns kühn und
schlicht in des Morgens reines Licht.**

5

**Die Weisheit der Partei — des Volkes
Glück und Gut.**

6

По-ленінськи жити — Батьківщині
вірно служити.

7

Ми міцнієм і ростем, бо за партією
їдем.

8

Від ленінської науки міцніють розум
і руки.

9

Ленін не вмер — він живе, він всюди
правду несе.

10

В ленінському слові завжди
знаходимо думки нові.

11

Ленін з нами завжди буде, світ
про нього не забуде.

12

Шляхом Леніна йдемо —
до комунізму прийдемо.

16

6

Nach Lenins Geboten leben, heißt
der Heimat ergeben mit Leib
und Leben.

7

Wir nehmen zu an Wuchs und Kraft,
denn wir folgen der Partei, die alles
schafft.

8

Lenins weise Lehre schärft
den Verstand und stärkt die Hand.

9

Lenin lebt, er starb gar nicht,
er bringt der Welt der Wahrheit Licht.

10

Lenins Wort — ewiger Sinn,
man findet stets Neues darin.

11

Immer wird uns Lenin leiten und
lenken, die Welt wird seiner ewig
gedenken.

12

Zum Kommunismus führt Lenins
Straße unbeirrt.

17

2 8-61

13

Як у небі сонце ясне, ім'я Леніна
не згасне.

14

Сила партії незмірна, бо народу
вона вірна.

15

Ленін свої мрії перетворив
у народні дії.

16

Спасибі Іллічу — електрикою
свічу.

17

Леніна заповіді шанують і старі,
і діти.

18

Хто за партією йде, той в народу
підтримку знайде.

19

За партією йти — в щасті жити
і рости.

18

13

Ewig, wie die Sonne, hell und rein,
wird der Name Lenin uns
eine Leuchte sein.

14

Unermesslich ist die Kraft der Partei,
denn sie ist dem Volke treu.

15

Lenin hat durch Volkes Tat seine
Träume verwirklicht.

16

Das Volk dankt Lenin schlicht für
das elektrische Licht.

17

Lenins Vermächtnis halten jung
und alt.

18

Wer der Partei folgt,
den unterstützt das ganze Volk.

19

Bist du der Partei treu, wirst
du's nie bereuen.

19

2*

20

До щастя і свободи веде партія
народи.

21

Ленінський заповіт облетів цілий
світ.

22

Розколовся світ на свободу
і гніт.

23

Минули ті роки, що розпирало панам
боки.

24

Брав пан — забрали і в пана.

25

Радянській владі люди раді.

26

Революція зробила таку резолюцію:
«Панів геть, а царю смерть».

20

20

Zu Glück und Freiheit aller Völker
führt die Partei unbeirrt.

21

Lenins Vermächtnis lebt im hehren
Weltgedächtnis.

22

Die Welt zersprang in Freiheit
und Zwang.

23

Fort sind die Jahre, da die Herren
Herren waren.

24

Einst nahm der Herr, dann nahm man
bei dem Herrn.

25

Die Sowjetmacht hat alle
froh gemacht.

26

Die Revolution faßte folgende
Resolution: „Fort mit denen,
die Herren waren, und eine Kugel
ihrem Zaren!“

21

27

За кого пан, за того й бог.

28

Цар і бог — геть обох!

29

Радянська влада — панам завада.

30

Пропало, як царські гроші.

31

Були пани, та не стало — немов
корова язиком злизала.

32

Здобули волю — відшукали долю.

33

Позаростали дороги, де ходили
панські ноги.

34

Без бога ясніша дорога.

22

27

Für wen der Pan, für den auch Gott.

28

Gott und Zar — fort mit diesem
Stänckerpaar.

29

Die Sowjetmacht ist für die Herren
eine Sperre.

30

Verschwunden wie des Zaren Geld.

31

Einst gab es Herren, doch die sind
längst weg, als hätte sie die Kuh
fortgeleckt.

32

Die Freiheit errungen, das Glück
gefunden.

33

Die Wege, die einst die Herren
befuhren, verschwanden mitsamt
der Herren Spuren.

34

Ohne Gott leichter Trott.

23

35

Не вчи дитини штурханцями,
а хорошими слівцями.

36

Хто рано встає, в того труднів
багато є.

37

Чого колгоспу до неба,
коли він має все,
що треба.

38

Де трактор оре,
там повні комори.

39

Одна звичка в ледарів усіх:
робить чужими боками,
а лежать на своїх.

40

Де трактор оре, там пшениці
море.

24

35

Erzieh nicht das Kind mit blinder Wut,
sondern mit Worten, edel und gut.

36

Viel Tagewerke bekommt, wer früh
zur Arbeit kommt.

37

Was hat der Kolchosbauer mit
dem Himmel gemein, wenn er alles
hat: Brot und Wein.

38

Wo der Traktor ackert, wird nicht
viel gerackert, und die Scheunen
vollgeladen.

39

Alle Tagediebe haben eins gemein:
Fremde Hände schuften lassen und mit
den eignen gesellschaftliches Gut
verprassen.

40

Wo die Traktoren mit Arbeit nicht
geizen, dort gibt es ein Meer von
Weizen.

25

41

Працой ударно, житимеш гарно.

42

У працьовитім колективі всі заможні
і щасливі.

43

Що у плані, те й на лані!

44

У колективі чужої роботи нема.

45

Як за колгосп дбатимеш, то хліб
завжди матимеш.

46

Колгоспна сила біду зломилла.

47

Добре там живеться, де гуртом
сіється й ореться.

48

Яка ланка, така і ділянка.

26

41

Wer sich der Arbeit ergeben, der hat
ein frohes Leben.

42

Ist das Kollektiv emsig und geschickt,
lacht jedem das Glück.

43

Was im Plane aufgestellt, wird
verwirklicht auf dem Feld.

44

Im Kollektiv gibt es keine fremde
Arbeit.

45

Brot ißt, wer im Kolchos
fleißig ist.

46

Durch des Kolchos Kraft ist
das Elend fortgeschafft.

47

Gemeinsames Aekern und Säen bringt
Glück und Wohlergehen.

48

So ist das Feld, wie man es bestellt.

27

49

Хто мілко оре, тому горе.

50

Дружно люди візьмуться — гори
здадуться.

51

Без попів більше в полі
снопів.

52

Де робить гурточок, там повний
куточок.

53

Годі молитися,
треба учитися.

54

Ударник лічить трудодні, а ледар —
прогуляні дні.

55

Не той голова, що дуже
кричить, а той, що вмів
навчить.

28

49

Kummer schluckt, wessen Furchen
nicht tief genug.

50

Packt man gemeinsam an, ist es bald
getan.

51

Keine Pfaffen in der Welt,
viele Schober auf dem Feld.

52

Wo sich viele Hände rühren, dort
kommt der Wohlstand durch Tor
und Türen.

53

Das Beten sei dir ferne, nimm lieber
das Buch und lerne.

54

Der Fleißige zählt die Tagewerke,
der Taugenichts die verpaßten Tage.

55

Nicht der ist das Haupt, der befiehlt
und stört, sondern der, der leitet
und lehrt.

29

56

Радянська правда ворогам очі
коле.

57

Найвища честь —
довіря народу.

58

Радянські народи живуть у дружбі
й згоді.

59

Армія Червона — наша сила
й оборона.

60

Високі в СРСР пороги на фашистські
ноги.

61

Про вовка помовка, а чорт
гітлерівця несе!

62

Грабований кожух фашиста
не гріє.

30

56

Die Sowjetwahrheit beißt dem Feinde
in die Augen.

57

Das Volksvertrauen ehrt und ist
ehrensvert.

58

Eintracht und Brüderschaft sind
des Sowjetvolkes Kraft.

59

Die Rote Armee, unser mächtiges Heer,
ist unser Wall und Wehr.

60

Zu hoch liegt das Sowjetgelände
für Räuber- und Faschistenhände.

61

Man spricht vom Wolf, und der Teufel
bringt den Faschisten.

62

Geraubter Pelz wärmt
den Faschisten nicht.

31

63

Показали двері фашисту-зажері.

64

Зляканий фашист і капусти
боїться.

65

Побачив фашист Москву, як свою
потилицю.

66

Закрутив фашист носом, як нашого
хрину понохав.

67

Закрутився Гітлер, як жаба
на гарячому попелі.

68

Хвалися не родичами-орлами,
а своїми ділами.

69

У того багато друзів, у кого
найбільший друг — книга.

32

63

Man wies die Faschisten hinaus
aus Hof und Haus.

64

Erschrockener Faschist fürchtet
jeden Kohlkopf.

65

Der Faschist stand vor Moskaus Toren,
doch sah er Moskau wie seine Ohren.

66

Als der Faschist unsern Meerrettich
roch, standen ihm die Augen voller
Tränen.

67

Hitler wand und krümmte sich wie
ein Frosch auf glühenden Kohlen.

68

Nicht der Stamm ist die Würde,
sondern deiner Taten Bürde.

69

Der hat viele Freunde, dessen bester
Freund das Buch ist.

33

38-61

70

Сміливість від знань виростає.

71

Хто все вмів, за того кожен радіє.

72

Найцінніше в дорозі — знання.

73

Вчися сам, щоб інших навчати.

74

Ясно бачиш мету —
легше до неї йти.

75

Сьогодні знаєш — завтра вмійш.

76

Молодь багата мудрістю батьків.

77

Від науки розумні й руки.

78

Не хвались, а вчись.

34

70

Wissen macht kühn.

71

Wer alles kann, der erfreut jedermann.

72

Das wertvollste Gepäck auf der Reise
sind die Kenntnisse.

73

Lerne, um zu lehren.

74

Ist das Ziel klar, so fällt's nicht
schwer, es zu erreichen.

75

Heute erlernt, morgen getan.

76

Der Reichtum der Jugend ist
die Weisheit der Alten.

77

Bildung und Verstand machen
geschickt die Hand.

78

Lerne, doch Eigenlob sei dir ferne.

35

3*

79

В космос дорога одна —
знання.

80

Диплом без праці —
пустенька цяця.

81

Важко у навчанні — легко в труді.

82

Наші перемоги — до комунізму
дороги.

83

Якби тому, хто кричить про війну,
та кістка в горло!

84

Спокій буде на землі, як не стане
паліїв війни.

85

Хай тому трясця, хто зазіхає на
наше щастя.

36

79

Ein Mittel, den Weltraum zu erringen:
Nur Kenntnisse können dich dahin
bringen.

80

Diplom ohne Verwendung ist nichts
als Blendung.

81

Schwer erlernt, leicht erarbeitet.

82

Jeder Erfolg führt zum Kommunismus
unser Volk.

83

Wie ein Knochen in der Kehle sei
den Hetzern das Kriegsgeschrei.

84

Wird es keine Kriegsbrandstifter
gehen, werden die Völker in Frieden
leben.

85

Mögen jene ersticken, die es wagen,
unser Glück zu zerstückeln.

37

86

Де Радянська країна — там вільна
людина.

87

Єдність і братерство —
велика сила.

88

Мир і братерство — найкраще
багатство.

89

У Радянському Союзі всі живуть,
як вірні друзі.

90

Людина людині — друг, товариш
і брат.

91

Хто не працює, той не їсть.

86

In der UdSSR ist die Freiheit
unbegrenzter Herr.

87

Einheit und Brüderschaft sind
eine unüberwindbare Kraft.

88

Brüderlichkeit und Frieden sind
das höchste Gut hienieden.

89

Brüdern gleich gehen alle Hand in
Hand in unserem großen Sowjetland.

90

Der Mensch ist des Menschen Freund,
Bruder und Kamerad.

91

Wer nicht arbeitet, soll auch
nicht essen.

Прислів'я та приказки,
складені в дореволюційні часи

92

Правда на світі одна.

93

Правда суду не боїться.

94

Пани правди не скажуть,
а розумному рот зав'яжуть.

95

Мужича правда колюча, а панська
на всі боки гнуча.

96

Правда в постолах, а кривда
в чоботях.

97

Правда і в морі не втоне.

42

Sprichwörter und Redensarten,
die vor der Oktoberrevolution
entstanden sind

92

Nur eine Wahrheit gibt's auf Erden.

93

Die Wahrheit fürchtet kein Gericht.

94

Die Wahrheit kam noch nie von
der Herren Mund, spricht sie jemand—
schlagen sie ihn wund.

95

Des Mushiks Wahrheit sticht, und die
des Herrn ist ein windiger Wicht.

96

Das Recht trägt Bastschuhe,
das Unrecht Lederstiefel.

97

Die Wahrheit versinkt auch im Meere
nicht.

43

98

Не шукай правди в других, коли
в тебе її немає.

99

Хліб-сіль їж, а правду рїж.

100

Правда кривду переважить.

101

Брехнею світ пройдеши, та назад
не вернешся.

102

Хто з правдою зрідниться, той
і грому не боїться.

103

Правду в приказках шукай.

104

Нема приповідки без правди.

105

До багатого йдуть гривні,
а до бідного злидні.

44

98

Hast du selber keine Wahrheit, so
verlange sie auch von den anderen
nicht.

99

Is Salz und Brot, doch sprich
die Wahrheit auch in der Not.

100

Recht überwiegt Unrecht.

101

Mit Lügen kommt man durch die Welt,
allein zurück kehrt man nicht.

102

Wer der Wahrheit anverwandt,
fürchtet weder Blitz noch Brand.

103

Im Sprichwort such die Wahrheit.

104

Kein Sprichwort ohne Wahrheit.

105

Das ist der Lauf der Welt:
den Armen sucht die Not, den Reichen
sucht das Geld.

45

106

Багатому й під гору вода тече,
а бідному і в долині треба кришню
копати.

107

Цар і трут на дурняк живуть:
інші працюють, а вони мед їдять.

108

Цар у державі — як кіт у коморі:
кого піймав, того і з'їв.

109

Бідному від роботи мозолі
печуть, багачеві у калитку
грошники течуть.

110

Пан добрий, як отець:
взяв корову і овець,
а пані — як мати:
казала й теля взяти.

111

Хоч год, так прав.

46

106

Für den Reichen fließt das Wasser
auch bergauf, allein der Arme muß
auch im Tale einen Brunnen graben.

107

Der Zar lebt wie die Drohne:
andre schuften, er frißt Honig
und trägt die Krone.

108

Dem Zaren geht's im Staate wie
dem Kater in der Kammer:
wen er erwischt, den frißt er.

109

Dem Armen brennen Schwielen von
der Arbeit aufm Feld, dem Reichen
fließt in den Beutel das Geld.

110

Der Herr ist wie ein Vater voll
Erbarmen: er nahm die Kuh und die
Schafe des Armen, und wie der Mutter
ist der Herrin Benehmen: sie befahl,
auch das Kalb zu nehmen.

111

Nackt und bloß, aber gerecht.

47

112

Правда очі коле.

113

Що правда, то не гріх.

114

Правду не сховасш.

115

Правдою весь світ зійдеш,
а неправдою — ані до порога.

116

Не той друг,
хто медом маже, а той,
хто правду каже.

117

Пан хоч і шапку зніме, то і в шапці
правди нема.

118

Пан не любить правди,
як пес мила.

48

112

Die Wahrheit beißt in die Augen.

113

Was wahr ist, kann keine Sünde sein.

114

Die Wahrheit läßt sich nicht
verheimlichen.

115

Mit der Wahrheit kommt man durch
die Welt, mit der Lüge nicht mal
bis zur Schwelle.

116

Nicht der ist dein Freund, der
die Worte mit Honig bestreicht,
sondern der, dessen Wahrheit
dem Feuer gleicht.

117

Zieht der Pan den Hut, so ist auch
im Hut die Wahrheit nicht zu finden.

118

Wie dem Hund die Seife, so schmeckt
dem Herrn die Wahrheit.

49

4 8-61

419

У нього стільки правди, як у решеті
води.

120

Стільки правди,
як у кози хвоста.

121

Хто бреше, тому легше, а хто
правдує, той бідує.

122

І за рідного батька правду
кажи!

123

Паньєка ласка —
що вовча дружба.

124

Паньєка ласка літом гріє, а на зиму
кожуха треба старатися.

125

Дав пан Омелькові пояс, як той без
штанів оставсь.

50

119

Er besitzt soviel Wahrheit,
wieviel Wasser das Sieb behält.

120

Seine Wahrheit ist so groß wie
ein Ziegenschwanz.

121

Wer die Wahrheit sagt, verzagt,
wer lügt, hat einen Feiertag.

122

Sag die Wahrheit auch über deinen
Vater.

123

Des Herrn Güte gleicht
der Freundschaft mit dem Wolf.

124

Des Herrn Güte wärmt im Sommer,
doch für den Winter näh dir einen
Pelz.

125

Als der Omelko ohne Hose blieb,
schenkte ihm der Herr einen Gürtel.

51

4*

Пан як пан, та панята — хоч утікай
з хати.

127

Бог — високо,
пан — далеко,
а підпанки дадуть дранки.

128

Не так пани,
як панські собаки.

129

Панська собака по-панськи й гавкає.

130

Не жне, не косить,
а жупан носить.

131

Який пан, такий його і жупан.

132

Не всякого пана пізнаєш
без жупана.

133

Птаха пізнати по пір'ю, а пана
по халявах.

Es wäre der Pan noch zu ertragen,
allein die Paneben quälen so manchen.

127

Gott ist oben im Himmel, der Herr
ist sehr weit, und der Knecht
ist dumm und schlecht.

128

Die Hunde des Herrn sind viel
schlimmer als der Herr.

129

Die Hunde des Herrn kläffen herrisch.

130

Er sät nicht noch mäht er,
doch einen Herrenrock trägt er.

131

Wie der Herr, so der Rock.

132

Hat der Pan den Rock nicht an,
erkennt ihn nicht jedermann.

133

Den Vogel erkennt man am Gefieder,
den Herrn an den Stiefelschäften.

134

Плати, дурний Іване, та подякуй
панам, що гроші беруть!

135

Коли б пан за плуга взявся,
то й світа б відцурався.

136

Широкі панські степи, а людям на
них тісно.

137

Заробив у пана плату: з чотирьох
дощок хату.

138

Про вовка помовка,
а чорт пана несе.

139

«Тату, лізе чорт у хату!» — «Дарма,
аби не пан».

140

За наше жито та ще нас і бито.

54

134

Dummer Iwan, sag Dank dem Pan,
daß er dir das Geld abnahm.

135

Griffe der Pan nach dem Pflug, so
würde er auf Welt und Leben
verzichten.

136

Weit sind die Steppen der Herren,
doch ist es den Menschen zu eng
darauf.

137

Schufte für den Pan bei jedem Wetter,
und der Lohn — für eine Hütte vier
Bretter.

138

Man spricht vom Wolf, und der Teufel
bringt den Herrn.

139

„Vater, vor der Tür steht der
Teufel!“ — „Macht nichts, besser, als
der Herr!“

140

Für unser Brot prügelt man uns zu Tod.

55

141

По привычці їздить пан у бричці,
а мужик на возі.

142

Добрий пан:
тільки тричі в морду дав.

143

Годи панові рік,
а день не вгодиш —
пропав навік.

144

Добре говорить, а зле творить.

145

Доки багат, доти й сват.

146

Я твоє багатство переживу, а ти мого
вбожества не переживеш.

147

Багатому щастя,
а вбогому трясця.

141

In der Karosse sitzt der Herr
mit Behagen, doch der Bauer fährt
mit einem Leiterwagen.

142

Ein herzensguter Mann ist der Pan,
er haute mir bloß dreimal aufs Maul.

143

Mach alles, um dem Herrn zu gefallen,
bloß ein einziges Mal nicht, und
du bist dem Tod verfallen.

144

Güte in Worten, Bosheit in Taten.

145

Solang du etwas hast, bist du
ein gern gesehener Gast.

146

Deinen Reichtum überlebe ich,
doch meine Armut überlebst du nicht.

147

Dem Reichen Glück und Trost,
dem Armen Schüttelfrost.

Наші лати переходять панські
шати.

Рад бідняк пану,
як сирота тряці.

Аж гарчить —
так на меншого кричить.

Збагатів Кіндрат — забув,
де його брат.

Заліз у багатство —
забув і братство.

Бідним і на тім світі
на панів робить: пани будуть
у котлі кипіть,
а бідним дрова носить.

При панській власті нема чого у рот
покласти.

Unser geflickter Tand überlebt
des Herrn Gewand.

Der Arme ist über den Reichen so froh,
wie die Waise über den Floh.

Schimpft er einen armen Mann,
so knurrt er ihn wie ein Hund an.

Kindrat wurde reich und vergaß
den Bruder gleich.

Großen Reichtum errafft, vergaß er
jede Brüderschaft.

Auch im Jenseits schuftet der Arme
für den reichen Mann: dieser liegt
im siedenden Kessel und der Arme
schleppt Holz heran.

Wenn die Herren regieren, haben
die Armen nichts zum Munde zu
führen.

155

Як багатий, так і клятий.

156

Багатий бідного не знає.

157

Багатому і чорт гроші носить.

158

За багачем сам чорт з калачем.

159

Бідняк робить, а багачеві родить.

160

Мужик землю засіває, а пан хліб поїдає.

161

Де один панує,
там сотня бідує.

162

Гроші йдуть до багатого, а злидні
до бідного.

60

155

Reich und verflucht zugleich.

156

Dem Reichen ist der Arme fremd.

157

Auch der Teufel bringt dem Reichen
Geld.

158

Den Reichen besuchen auch die Teufel
mit Kuchen.

159

Der Arme schafft, der Reiche rafft.

160

Der Bauer baut an, doch fressen tut
der reiche Mann.

161

Ist bloß einer Herr, fällt es
Hundertern schwer.

162

Das Geld geht zum Pan, das Elend
zum armen Mann.

61

163

Багачеві прибилъ, а біднякові
загибель.

164

Половина світу скаче, а половина
плаче.

165

Як бідний плаче, ніхто не бачить,
а багатий скривиться —
усяк дивиться.

166

Не порівняєш гори з долиною,
а багатого з убогим.

167

Багач гроші збирає, а чорт калитку
шиє.

168

Багач норовить, як би бідного
з ніг збить.

169

Багач чуже загібає, бо своєму ліку
не знає.

62

163

Dem Reichen der Erwerb, dem Armen
der Verderb.

164

Die eine Hälfte der Welt hat Not
und Plage, die andre das Geld
und frohe Tage.

165

Des Armen Klage hört keine Seele,
allein rümpft der Reiche die Nase,
fragen alle, was ihm fehle.

166

Wie Berg und Tal verschieden sind
arm und reich hienieden.

167

Geld rafft das reiche Pack,
und der Teufel näht den Sack.

168

Der Reiche denkt stets daran,
wie man den Armen quälen kann.

169

Fremdes rafft die reiche Brut,
um zu vermehren Hab und Gut.

63

170

Від багача не жди калача.

171

Знають сусіди, що їсть багач
по обіді.

172

Багач їсть у середу лучче, як бідний
у великдень.

173

Плаває, як пампук в олії.

174

Зарився в добрі,
як свиня в багні.

175

Яка заможність, така й скупість.

176

Багатий не любить дати.

177

Багатому і в будень свято, а вбогому
і на паску піст.

64

170

Erwarte von dem reichen Lümmel
weder Brot noch Kümmel.

171

Die Nachbarn wissen, was der Reiche
nach dem Essen ißt.

172

Der Reiche ißt am Mittwoch besser,
als der Arme zu Ostern.

173

Wie eine Plinse im Öl schwimmen.

174

Wie in den Schlamm ein Schwein grub
er sich in den Wohlstand ein.

175

Wie der Reichtum, so der Geiz.

176

Reiche Herren geben nie gern.

177

Reiche feiern auch am Wochentag,
Arme hungern auch zu Ostern.

65

5 8-61

178

Багатий їсть, коли що хоче,
а вбогий — коли що трапиться.

179

У багатого багато калача —
діти плачуть,
у бідного нічого немає —
діти скачуть.

180

У багатого живіт росте,
а в бідного — горб від роботи.

181

Як одна біда йде, то й другу
за собою веде.

182

Біда біду перебуде — одна мине,
десять буде.

183

Де тонко, там і рветься.

184

Впав у біду,
як курка в борщ.

185

Біда вимучить, біда й виучить.

66

178

Reiche essen, was sie wollen, Arme,
was sie finden.

179

Der Reiche hat Brot und Kuchen,
doch die Kinder greinen und weinen,
der Arme hat nichts, doch singen und
springen die Kleinen.

180

Dem Reichen wächst der Wanst,
dem Armen der Höcker.

181

Ein Unglück bringt andere mit.

182

Ein Unglück folgt dem anderen,
eines vergeht, ein Dutzend entsteht.

183

Was dünn ist, reißt.

184

Er geriet ins Unglück wie ein Huhn
in den Borschtsch.

185

Not zehrt, Not lehrt.

67

5*

186

Привик з бідною —
як риба з водою.

187

Навчить біда коржі з салом їсти.

188

Хто біди не знає —
нехай мене спитає.

189

Нема слободи без біди.

190

Просилися злидні на три дні, та й
вигнать не можна.

191

Ходила три дні,
та виходила злидні.

192

Іди хутко — біду доженеш, іди
помалу — біда дожене, а все від біди
не втечеш.

193

Всяка одежина бідному личить.

68

186

Er gewöhnte sich an den Mangel wie
der Fisch an die Angel.

187

Not lehrt Weißbrot mit Speck essen.

188

Wer die Not nicht kennt, erkundige
sich bei mir nach ihr.

189

Kein Dorf ohne Not.

190

Für drei Tage kam das Elend in mein
Haus und wollte nimmermehr hinaus.

191

Sie ging viele Stunden und
holte sich Schwären und Wunden.

192

Gehst du rasch, holst du das Unglück
ein, gehst du langsam, holt das
Unglück dich ein, dem Unglück
entkommst du nie.

193

Dem Armen steht jedes Gewand.

69

194

Лата на латі,
і шиття не знати.

195

Лата на латі, а зверху дірка.

196

Хоч не пишно, так затишно.

197

Дожився: штани одні, а сорочок
ще менше.

198

Розступіться, лахміття, дайте
місце лоскуттям.

199

Прибрався к святу в нову лату.

200

Поли крас, а плечі латас.

201

Вітром підбито, а морозом підшито.

70

194

Ein Flicken auf dem anderen und
vom Nähen nichts zu sehen.

195

Flicken auf Flicken und darauf ein
Loch.

196

Ist es auch nicht schön, so ist es
doch bequem.

197

Er hat es weit gebracht: eine Hose
und Hemden noch weniger.

198

Geht zur Seit', ihr Lumpen,
macht Platz den Fetzen.

199

Dem Fest zu Ehren einen neuen
Flicker aufgesetzt.

200

Kürzt den Schoß und flickt
die Schulter.

201

Mit Wind gefüttert, mit Frost gesäumt.

71

202

Одежі — що на ньому, а хліба —
що в ньому.

203

Хоч грошей нема, та в одержу вбився:
розкрив поли, то й ноги голі.

204

Немає в що й солі зав'язать.

205

Моя хата небом крита,
землею підбита,
вітром загороджена.

206

У нас вітер хату мете, сонечко хліб
пече, вода сама лється —
все гаразд ведеться.

207

Ні гульні, ні роботи, коли рвані
чоботи.

208

Тікай, голій, бо обдеруть!

72

202

Kleider soviel, wieviel sie tragen,
Brot nicht mehr als im Magen.

203

Hat er auch kein Geld, so ist er doch
schön gekleidet: ohne Hut und
unbeschuht.

204

Hat nicht mal ein Salzfaß.

205

Meines Hauses Dach ist der Himmel,
die Erde ist die Diele und der Wind
umgibt es wie ein Zaun.

206

Unser Haus fegt der Wind, die Sonne
bäckt das Brot, das Wasser fließt von
alleine, und wir kennen keine Not.

207

Sind die Stiefel nicht ganz,
gibt es weder Arbeit noch Tanz.

208

Flieh, Nackter,
sonst wirst du beraubt.

73

209

Чужа сорочка не гріє.

210

В кого гроші, за того й бог.

211

Святий боже зорать не поможе.

212

І злодій просить бога,
щоб украсти.

213

Коли б бог слухав чередника,
то за літо б уся череда видохла.

214

На бога покладайся, а розуму
тримайся.

215

Не все до бога — треба й до розуму
свого.

216

Бог-то бог,
та не будь і сам плох.

74

209

Fremdes Hemd wärmt nicht.

210

Wer Geld hat, dem steht auch Gott bei.

211

Zum Ackern und Pflügen wird Gottes
Hilfe nicht genügen.

212

Auch der Dieb fleht zu Gott,
daß er ihm stehlen helfe.

213

Würde Gott den Hirten erhören,
so kreperte über den Sommer
die ganze Herde.

214

Bau auf Gott, doch hilf dir
selber in der Not.

215

Nicht alles darf man Gott befehlen,
auf eignen Verstand soll man zählen.

216

Gott hin, Gott her, sei auch selber
etwas wert.

75

217

Богу не молись,
а до берега гребись.

218

Бог лякає мужика громом,
чорт рогом,
а піп знов богом.

219

Боже ти мій, за що ти мене
караєш? Чи я коли в церкву ходжу,
чи я коли корчму міну?

220

Добре — в пекло,
бо там тепло,
а піди в рай,
то ще й про дрова дбай.

221

Якби не мужик і не хліб, здохли б
і пан, і піп.

76

217

Fleh' nicht zu Gott um Erbarmen, hilf
dir ans Ufer mit eigenen Armen.

218

Gott erschreckt den Bauern mit
schweren Gewittern, der Teufel macht
ihn vor seinen Hörnern zittern, und
der Pfaff schreckt den Lümmel
wiederum mit dem Himmel.

219

Gott, mein Gott, warum strafst du
mich? Ging ich je in deine Kirche
beten? Ging ich je an einer Schenke
vorbei, ohne einzutreten?

220

In der Hölle ist es gut, warm wie
in der Glut, doch im Eden ist es kalt,
und man läuft obendrein, Holz
zu holen in den Wald.

221

Gäb' es weder Bauer noch Brot,
stürben Pfaff und Pan einen
raschen Tod.

77

222

Не бити гадюки —
не взяти у руки!

223

Слухай, як пан каже, а роби, як сам
знаєш.

224

На те й лихо,
щоб з ним битись!

225

Лихо не мовчить!

226

Нужда закон ломить.

227

Катюзі буде по заслугі.

228

Хоч спина гола,
аби своя воля.

229

Присягаю зеленому гаю:
як гай розів'ється,
служба минеться.

78

222

Willst du die Schlange töten, mußt
du deine Hände mit ihrem Blute röten.

223

Hör, was der Herr sagt, doch tu,
was dir behagt.

224

Die Not ist dazu da, damit man
gegen sie kämpfe.

225

Not schweigt nicht.

226

Not verletzt das Gesetz.

227

Den Henker erwartet schon sein gut
verdienter Lohn.

228

Hab' ich auch nicht viel,
so tu ich doch, was ich will.

229

Ich schwöre beim grünen Hain:
Sobald er aufblüht und rauscht, ist
der Dienst schon längst getauscht.

79

230

Біда людей една.

231

Про ноги не думають, коли голова
в петлі.

232

За праве діло стій сміло!

233

Хвали жито у копні,
а пана в труні.

234

Носив вовк овець —
понесуть і вовка.

235

Прийде на пса мороз.

236

Що панська хвороба,
що наше здоров'я.

237

Побий того, боже, в
в кого багацько грошей!

230

Not einigt die Menschen.

231

Steckt der Kopf in der Schlinge,
vergift man die Füße.

232

Kühn verfechte das Gerechte!

233

Preise das Korn, wenn's in der Hocke,
und den Herrn, wenn er im Sarg liegt.

234

Es trug der Wolf das Schaf, allein
einst trägt man auch den Wolf.

235

Den Hund erwartet noch der Frost.

236

Was die Herren „krank“ nennen,
nennen wir gesund.

237

O Gott, möge deine Strafe erreichen
die Geldsäcke und die Reichen.

238

Не в багатстві сила,
а в чорних руках.

239

І за морем люди б'ються з горем.

240

І пана братъ — своє вертать.

241

Аби шия — ярмо буде.

242

Зароблений сухар краще краденого
бублика.

243

Гарне життя:
як собаці на прив'язі.

244

Добре найнявся: дають рано води,
а ввечері й пити.

238

Nicht im Reichtum liegt die Kraft,
sondern in harten Händen.

239

Der Kampf mit der Not ist hart und
schwer auch jenseits des Meers.

240

Den Herren etwas nehmen, heißt
das Seine zurücknehmen.

241

Gibt es einen Nacken, läßt das Joch
auf sich nicht warten.

242

Verdienter Zwieback schmeckt besser
als gestohlener Kuchen.

243

Es geht ihm so gut,
wie dem Kettenhund.

244

Gut verdungen: zum Frühstück
Wasser, zum Abendbrot was zu
trinken.

245

Багатий, як пес на блохи.

246

Позич, голий, сорочку!

247

Кругом чуже,
а в середині не наше.

248

Голому й розбій не страшний.

249

Голого пояс не зігріє.

250

У кишені вітер гуляє.

251

Стільки в світі горя,
як піску у морі.

252

Лихо по людях ходить,
не по лісі.

253

Чужому лихові не смійся.

84

245

Reich wie der Hund an Flöhen.

246

Borg mir, Nackter, dein Hemd.

247

Ringsum Fremdes, und was in
der Mitte, gehört nicht uns.

248

Den Nackten erschreckt kein Räuber.

249

Der Gürtel wärmt den Nackten nicht.

250

In der Tasche weht der Wind.

251

Soviel Leiden in der Welt,
wieviel Sand am Meer.

252

Nicht im Walde, unter Menschen
herrscht die Not.

253

Lach nicht über fremdes Leid.

85

254

Лиха конем не об'їхати.

255

Не шукай лиха —
само тебе знайде.

256

«Де ти, лихо, ходиш?» —
«Тебе шукаю!»

257

Не бійся закону, а бійся судді.

258

Сила закону не знає.

259

Де гроші говорять, там правда
мовчить.

260

Суха ложка рот дере.

261

Не прав вовк, що козу з'їв;
не права коза, що в ліс пішла.

86

254

Auch hoch zu Roß umgehst du
das Leid nicht.

255

Such nicht das Unglück, es findet
dich selbst.

256

„Unglück, wohin des Weges?“ —
„Ich suche dich.“

257

Fürchte den Richter, nicht das Gesetz.

258

Kraft kennt kein Gesetz.

259

Spricht das Geld,
schweigt die Wahrheit.

260

Trockener Löffel kratzt den Mund.

261

Unrecht tat der Wolf, daß er
die Ziege fraß, allein unrecht tat
die Ziege, daß sie in den Wald ging.

87

262

Лучче з ведмедем борюються,
ніж з паном рахуваться.

263

Писар провинився,
а шевця повісили.

264

Плив, плив, а при березі
втопився.

265

З великої хмари — малий дощ.

266

По бороді текло,
а в рот не попало.

267

Не стало тії курочки, що несла золоті
яєчка.

268

Втікав од вовка,
а попав на ведмедя.

269

Виміняв сліпий у глухого дзеркало
на цимбали!

88

262

Besser ein Kampf mit dem Bären als
eine Rechnung mit dem Herren.

263

Der Schreiber ist schuld,
doch den Schuster erhängt man.

264

Er schwamm und schwamm,
und am Ufer ertrank er.

265

Viele Wolken, wenig Regen.

266

Es rann ihm den Bart hinunter,
doch nichts geriet ihm in den Mund.

267

Weg ist die Henne, die goldene Eier
legte.

268

Er floh vor dem Wolf und geriet in
die Bärenatze.

269

Der Blinde tauschte seine Zimbel
gegen des Tauben Spiegel.

89

270

З-під ринви та на дощ.

271

З вогню та в полум'я.

272

Пішов по шерсть, а вернувся сам
острижений.

273

Де рідний край, там і рай.

274

Кожна травичка на своєму корені
росте.

275

За рідною землею і в небі скучно.

276

В чужій стороні і весна негарна.

277

Рідна земля і в жмені мила.

90

270

Aus dem Regen in die Traufe.

271

Aus dem Feuer in die Flamme.

272

Er ging Wolle holen und kehrte
geschoren zurück.

273

Die Heimat ist für jeden
das reine Eden.

274

Jedes Hälmchen wächst aus seiner
Wurzel empor.

275

Auch im Himmel sehnt man sich nach
der Heimat.

276

In der Fremde ist auch der Frühling
nicht schön.

277

Auch eine Handvoll Heimaterde ist
dem Herzen lieb.

91

278

Кожному птаку своє гніздо миле.

279

Людина без вітчизни — як соловей
без пісні.

280

Нема в світі, як своя країна!

281

Дома й стіни допомагають.

282

Своя мазанка ліпша чужої світлиці.

283

Сильна воля гори перевертає.

284

Краце на волі на вітці, ніж
у неволі в золотій клітці.

285

Дружній череді вовк не страшний.

286

Згода будус, незгода руйнує.

278

Jedes Vöglein liebt sein Nest.

279

Mensch ohne Heimat wie Nachtigall
ohne Lied.

280

Nichts auf Erden gleicht der Heimat.

281

Zu Hause helfen auch die Wände.

282

Eigene Hütte ist der schönste Palast.

283

Starker Wille versetzt Berge.

284

Lieber frei auf einem Ast als
gefangen in einem goldenen Käfig.

285

Geeinte Herde fürchtet nicht den Wolf.

286

Eintracht baut, Zwietracht zerstört.

287

Краще солом'яна згода, як золота
звада.

288

З'єднався, як риба з водою.

289

Один цвіт не робить вінка.

290

Рука руку мие,
а нога ногу підпирас.

291

Минулого конем не здогониш.

292

Як щастя буде,
доля сама прийде.

293

Від своєї совісті не втечеш.

294

Хто чисте сумління має, той
спокійно спатъ лягає.

94

287

Besser eine strohene Eintracht als
eine goldene Zwietracht.

288

Einig wie Fisch und Wasser.

289

Eine Blume macht noch keinen Kranz.

290

Eine Hand wäscht die andere,
ein Fuß stützt den anderen.

291

Vergangenes holst du auch
zu Roß nicht ein.

292

Hast du Glück, kommt von selbst
das Geschick.

293

Deinem Gewissen entkommst du nicht.

294

Reines Gewissen —
bestes Ruhekissen.

95

295

Диму без вогню не буває.

296

Вилізло шило з мішка.

297

Горе гоєстриє розум.

298

Яка пшениця, така і паляниця.

299

Лежачого не б'ють.

300

Краще синиця в жмені, ніж журавель у небі.

301

Кожух ліпше новий, а приятель старий.

302

Не так склалося, як бажалося.

303

Хто знає стид,
той має й совість.

96

295

Kein Rauch ohne Feuer.

296

Die Ahle glitt aus dem Sack.

297

Not schärft den Verstand.

298

Wie der Weizen, so das Brot.

299

Liegende schlägt man nicht.

300

Besser eine Meise in der Hand
als einen Kranich am Himmel.

301

Der Pelz ist gut, wenn er neu,
die Freundschaft — wenn sie alt ist.

302

Nicht immer geht's nach Wunsch.

303

Wer die Scham kennt, dem ist
das Gewissen nicht fremd.

97

7 8-61

304

Шануй честь змолоду.

305

Найдорожчий клад,
як в родні лад.

306

У дитини заболить пальчик, а в мамі
серце.

307

Любов метром не зміряєш.

308

Любов — сильніша смерті.

309

Силою не буде милою.

310

Дай серцю волю —
заведе в неволю.

311

За двома зайцями не ганяйся.

312

Тиха вода греблі рве.

98

304

Ehre die Ehre von Kindheit an.

305

Das Teuerste hienieden ist
der Familienfrieden.

306

Dem Kinde tut der Finger weh,
der Mutter das Herz.

307

Mit dem Meter mißt man nicht
die Liebe.

308

Liebe ist stärker als der Tod.

309

Liebe errang noch niemand mit Zwang.

310

Laß dem Herzen seinen Lauf,
und du gibst die Freiheit auf.

311

Jage nie zwei Hasen auf einmal.

312

Stilles Wasser bricht den Damm.

99

7*

313

Гора з горою не зійдеться,
а чоловік з чоловіком сходяться.

314

Не первина з порожнім мішком
до млина.

315

Як ні з чим у млин, так порожняком
додому.

316

Хліб — батько, вода — мати.

317

Хліб та вода — бідного їда.

318

Бідак живе обачно:
раз на день їсть,
та й то не смачно.

319

Ні в горшку, ні в мішку.

100

313

Berge begegnen sich nie,
doch ein Mensch dem anderen.

314

Mit leerem Sack zur Mühle fahren —
das haben wir schon oft erfahren.

315

Fährst du mit leeren Händen
zur Mühle, kehrst du mit
leeren Händen nach Haus?

316

Das Brot ist der Vater,
das Wasser die Mutter.

317

Wasser und Brot — die Nahrung
der Not.

318

Der Arme lebt sehr zaghaft:
ißt einmal am Tage
und obendrein nicht schmackhaft.

319

Nichts im Topf, nichts im Sack.

101

320

Лісу — хоч бійся,
води — хоч мійся,
а хліба — хоч плач.

321

Більше днів, як ковбас.

322

Густа каша дітей не розгонить.

323

Дурне й сало без хліба!

324

Ситий голодному не товариш.

325

Аби було що їсти, можна й на городі
сісти.

326

Багач не відає,
що бідний обідає.

102

320

Wald genug, um Angst zu spüren,
Wasser genug, um sich zu waschen,
Brot genug, um nicht zu krepieren.

321

Die Tage sind länger als die Wurst.

322

Vor dickem Brei rissen
die Kinder noch niemals aus.

323

Speck ohne Brot schmeckt auch
nicht gut.

324

Bist du satt, bist du nicht
des Hungrigen Kamerad.

325

Hätte man bloß was zu kauen,
essen kann man's überall.

326

Der Reiche weiß nicht, was
der Arme zu Mittag aß.

103

327

З пшона й дурень каші наварить.

328

Голодне око не засне глибоко.

329

Не спиться —
хліб сниться.

330

Дайте води,
бо так їсти хочеться,
що ніде переночувати.

331

Добрий хліб,
коли нема калача.

332

Добре пісні співати,
пообідавши.

333

Такий убогий, що й кошеняти
з запічка нічим виманити.

106

327

Wenn Hirse da ist, kocht auch
der Narr einen Brei.

328

Hungrige Augen wollen zum Schlaf
nicht taugen.

329

Der Hungrige schläft kaum,
er sieht stets Brot im Traum.

330

Gib mir einen Schluck Wasser,
denn ich bin so hungrig, daß
ich nicht mal eine Unterkunft habe.

331

Gibt es keinen Kuchen, so schmeckt
auch Brot nicht übel.

332

Nach dem Mittagessen tönen
die Lieder viel schöner.

333

So arm, daß er nichts hat,
womit er die Katze hinter
dem Ofen hervorlocken kann.

107

334

Хоч нічого їсти,
та весело жити.

335

Як недоїси, то й святого продаси.

336

Голодний і кия не боїться.

337

Голод — найкращий кухар.

338

Як грім серед ясного неба.

339

Давні пригоди боронять від
шкоди.

340

Чужими руками добре гада
ловити.

341

Погапеньке ремество краще доброго
злодійства.

108

334

Wenn auch nichts zu essen,
so lebt es sich doch lustig.

335

Hunger verkauft auch Heilige.

336

Hungriger schrickt vor dem Stock
nicht zurück.

337

Hunger ist der beste Koch.

338

Wie ein Donner aus dem heiteren
Himmel.

339

Vergangene Taten schützen
vor Schaden.

340

Mit fremden Händen läßt sich gut
Schlangen fangen.

341

Schlechtes Handwerk ist besser
als gutes Stehlen.

109

342

Добре тому ковалеві, що на обі
руки кус.

343

Добре ковадло не боїться молотка.

344

Швець знай своє шевство,
а в кравецтво не мішайся.

345

Швець без чобіт,
а тесля без воріт.

346

Не навчишся плавати, поки в вуха
води не набереш.

347

На дерево дивись, як родить,
а на людину — як робить.

348

Не святі горшки ліплять.

110

342

Wohl dem Schmied, der mit beiden
Händen schmiedet.

343

Guter Amboß scheut nicht den
Hammer.

344

Schuster, bleib bei deinem Leisten
und störe nicht den Schneidermeister.

345

Schuster ohne Schuh', Tischler
ohne Tisch.

346

Schwimmen erlernst du nicht,
eh' du die Ohren voll Wasser hast.

347

Beurteile den Baum nach den
Früchten und den Menschen nach
den Taten.

348

Töpfe werden nicht von Heiligen
gemacht.

111

349

Роботящі руки гори вернуть.

350

І коваль, і швець, і кравець,
і на дуду грець.

351

Доброму коневі —
не довгі версти.

352

Вміння і труд все перетруть.

353

Що вмить, так того за поясом
не носить.

354

У вмілого руки не болять.

355

В умілого і долото рибу ловить.

356

Не вчи орла лігати, а соловейка
співати.

112

349

Emsige Hände versetzen Berge.

350

Er schmiedet, schustert, schneidert,
lötet und flötet.

351

Gutem Pferd sind die Wersten nie
zu lang.

352

Tätigkeit und Fleiß überwinden
Feuer und Eis.

353

Was man vermag,
kommt an den Tag.

354

Dem Meister ermüdet nie die Hand.

355

Der Geschickte kann auch mit
der Meißel Fische fangen.

356

Lehre nicht die Nachtigall singen
und den Adler sich in die Lüfte
schwingen.

113

8 8-61

357

Не вчи ученого їсти хліба
печеного.

358

Луччий приклад, ніж наука.

359

Де руки і охота,
там спора робота.

360

Тяжко тому жить,
хто не хоче робить.

361

Очам страшно,
а руки зроблять.

362

Не журись та за діло берись.

363

Слова — полова, а праця — диво.

364

Сьогоднішньої роботи на завтра
не відкладай.

114

357

Lehre den Weisen nicht, wie man
das Brot bricht.

358

Beispiele sind der beste Unterricht.

359

Ist der Mann gewandt, geht
die Arbeit von der Hand.

360

Wer die Arbeit scheute, darbt
noch heute.

361

Das Auge erschrickt, doch der Hand
glückt's.

362

Laß den Mut nicht sinken, Mann,
faß die Arbeit fester an.

363

Worte — Plunder, Tat schafft Wunder.

364

Verschiebe nicht auf morgen,
was du heute kannst besorgen.

115

8*

365

Гірко поробивш —
солодко з'їси.

366

Без роботи день роком стає.

367

Без діла сидіти, то можна одубіти.

368

На охочого робочого все найдеться
діло.

369

Взявся за гуж, не кажи,
що не дуж.

370

Хто дбас, той і мас.

371

Без трудів не їстимеш пирогів.

372

Добра то дитина: коли спить, то не
плаче.

116

365

Erarbeitet mit Schweiß macht
den Hunger heiß.

366

Tatenloser Tag scheint ein Jahr
zu sein.

367

Nichtstun verdummt.

368

Arbeitsfroher Mann findet ständig
was zu tun.

369

Begannst du eine Sach', so sage nie,
du seist zu schwach.

370

Wer um etwas ringt, dem gelingt's.

371

Ohne die Arbeit zu versuchen,
ißt man weder Brot noch Kuchen.

372

Gut ist das Kind, wenn es auch
im Schlaf nicht weint.

117

373

Чим би дитина не бавилась, аби не плакала!

374

Багато няньок — дитина без носа.

375

Такий малий, що батькові штани короткі!

376

Син мій,
а розум у нього свій.

377

Малі діти — малий клопіт; великі діти — великий клопіт.

378

Від малих дітей голова болить,
а від великих — серце.

379

Діти, діти, де вас подіти?
На піч покидати та їсти не дати!

118

373

Mögen die Kinder spielen und tollern,
wenn sie nur nicht weinen
und schmallen.

374

Viele Ammen, viele Schrammen.

375

Solch ein Junge! Sogar des Vaters
Hosen sind ihm zu kurz.

376

Dieser Junge ist der meine,
allein der Kopf ist der seine.

377

Kleine Kinder — kleine Sorgen,
große Kinder — große Sorgen.

378

Kleine Kinder — Kopfschmerzen,
große Kinder — Herzweh.

379

Kinder, Kinder, was mach ich nur
mit euch? Auf den Ofen legen
und kein Essen geben?

119

380

Добрі діти — батькам вінець, а злі діти — кінець.

381

Гни дерево, поки молоде, учи дітей, поки малі!

382

Не ясла до коней ходять, а коні до ясел.

383

Дитина плаче, а матері боляче.

384

Матері кожної дитини жаль, бо котрого пальця не вріже, то все болить.

385

У кого с ньєнка, у того й голівка гладенька.

386

Мене мати цілий вік дурила: казала «битиму», та й не біла.

120

380

Gute Kinder sind der Eltern Trost
in der Not, böse sind ihr Tod.

381

Biege den Baum, solange er jung ist,
lehre die Kinder, solange sie klein sind.

382

Die Krippe kommt nicht zum Pferd,
sondern umgekehrt.

383

Das Kind weint, der Mutter tut's weh.

384

Die Mutter leidet um jedes der Kinder,
denn wenn auch nur einer der Finger
schmerzt, tut doch die ganze Hand
weh.

385

Das Kind, das eine Mutter hat,
dem ist das Gesichtchen glatt.

386

Eine ganze Ewigkeit belog die
Mutter mich:
Sie sagte: „Ich schlage dich!“
Und schlug noch bis heute nicht.

121

387

Краще сім раз горіти, аніж один
раз овдовіти.

388

Вдовець — дітям не отець, бо й сам
круглий сирота.

389

Отець умре — то півсироти дитина,
а мати — то вже цілая сиротина.

390

Не то сирота, що роду нема,
а то сирота, що долі не має.

391

Жінка за три угли хату держить,
а чоловік — за один.

392

Од господаря повинно пахнути
вітром, а од господині димом.

393

На красивого чоловіка дивитись
гарно, а з розумним жити легко.

122

387

Besser zehnmal abgebrannt,
als nur einmal Witwer genannt.

388

Der Witwer ist den Kindern kein
Vater, er ist ja selber eine Vollwaise.

389

Stirbt der Vater, ist das Kind
eine Halbwaise, stirbt die Mutter,
ist es eine Vollwaise.

390

Nicht elternlose Kinder sind Waisen,
sondern Kinder ohne Glück und
Geschick.

391

Drei Ecken der Hütte stützt die Frau,
der Mann nur eine.

392

Der Wirt rieche nach Wind,
die Wirtin nach Dunst und Rauch.

393

Den schönen Mann sieht man
mit Vergnügen an, der Kluge macht
das Leben leicht.

123

394

Краще жінка сварлива,
ніж дурна.

395

Своїх багато, а як прийдеться
топитися, то ні за кого й ухопитися!

396

При добрій годині — брати й
побратими, а при лихій годині —
немає й родини.

397

Добрі діти доброго слова послухають,
а лихі — й дрючка не бояться.

398

Жінка для совіту, теща для привіту,
матінка рідна краще всього світу.

399

Нема вірнішого приятеля, як добра
жінка.

400

Не потрібен і клад, коли у чоловіка
з жінкою лад.

124

394

Besser eine zänkische als
eine dumme Frau.

395

Viele sind dir verwandt, allein
ertrinkst du, findet sich keine helfende
Hand.

396

Geht es dir gut, sind dir alle
verwandt, geht es dir schlecht,
findest du keine stützende Hand.

397

Gute Kinder horehen auf jedes
gute Wort, böse fürchten auch
den Knüppel nicht.

398

Frage die Frau um Rat, vor
der Schwieger zieh die Mütze, allein
die Mutter ist die beste Lebensstütze.

399

Gute Frau — treuester Freund.

400

Eintracht zwischen Mann und Frau
ist der beste Schatz.

125

401

Жінка чоловікові подруга, а не
прислуга!

402

Всяка пташка своє гніздо знає.

403

Без хазяїна двір, а без хазяйки
хата плаче.

404

Без лиха не бува добра.

405

Перемелеться лихо — добро буде.

406

Хто горя не бачив, той і щастя
не знає.

407

Як топишся, то й за бритву
вхопишся.

408

Хто тониться, той за соломину
вхопиться.

126

401

Die Frau ist des Mannes Kamerad,
doch nicht seine Magd.

402

Jeder Vogel kennt sein Nest.

403

Ohne Wirt weint der Hof,
ohne Wirtin weint die Hütte.

404

Kein Gutes ohne Böses.

405

Überdauere das Böse, das Gute kommt.

406

Wer kein Unglück sah,
hat nie das Glück gesehen.

407

Wer am Ertrinken ist, greift auch
nach einem Messer.

408

Wer am Ertrinken ist, greift auch
nach einem Strohalm.

127

Думай, не думай, а вище себе
не плигнеш.

410

Журба сорочки не дасть.

411

Як не було добра зранку, то не
буде й до останку.

412

Не родися красна,
а родися щасна.

413

Хто сам у злиднях плаче, той і
других недоло бачить.

414

Живемо добре, горя в людей
не позичаємо.

415

Інший молод годами — та старий
бідами.

Denk hin, denk her, über dich
hinüberspringen kannst du nicht.

410

Aus Sorge allein macht man kein
Hemd.

411

Hast du von früh an nichts Gutes
gesehen, so wirst du es auch nachher
nicht sehen.

412

Komm nicht schön, sondern glücklich
zur Welt.

413

Wer selber litt,
fühlt anderen mit.

414

Es geht uns gut, Sorgen brauchen
wir nicht zu borgen.

415

Jung an Jahren, im Elend erfahren.

416

Щастя біжить, а нещастя летить.

417

Щастя з нещастям на одних санях їздять.

418

Кому щастя,
той на кнї впливе.

419

Моя щастя таке, як тої курки,
що качата водить.

420

При нещасті і розумний
подурнішає.

421

Добро треба пошукати, а зло само
прийде.

422

Знайшов — не скаж,
згубив — не плач.

423

Справжнє щастя завжди попереду.

130

416

Das Glück läuft, das Unglück fliegt.

417

Das Glück und das Unglück fahren
mit ein und demselben Schlitten.

418

Wer Glück hat, kann auch auf
einem Stock das Ufer erreichen.

419

Ich habe dasselbe Glück wie
die Glucke, die Enten ausbrütet.

420

Das Unglück macht auch den Weisen
zum Narren.

421

Das Gute muß man suchen,
das Schlimme kommt von selbst.

422

Hast du gefunden, so tolle nicht,
hast du verloren, so grolle nicht.

423

Wahres Glück geht immer voran.

131

9*

424

Щастя знає, кого шукає.

425

Із щастя та горя скувалася доля.

426

Щастя розум одбирає, а нещастя повертає.

427

Не поговоривши з головою, не бери руками.

428

Аби руки і охота, буде зроблена робота.

429

Без охоти нема роботи.

430

Не той молодець, що починає,
а той, що кінчає.

431

Коли став робить,
то байдки не бить!

132

424

Das Glück weiß, wen es sucht.

425

Geschmiedet ist das Geschick
aus Unglück und Glück.

426

Den Verstand raubt das Glück
und das Unglück bringt ihn zurück.

427

Nimm nichts in die Hand,
eh' du fragtest den Verstand.

428

Mit willigen Händen wirst du
die Arbeit bald beenden.

429

Ohne Lust Zeitverlust.

430

Nicht der ist Meister, der
den Anfang gemacht, sondern der,
der das Werk vollbracht.

431

Hast du etwas angefangen,
so mußt du auch zum Schluß gelangen.

133

432

Кінець діло хвалить.

433

Шукай майстра в шинку, а сміливого
в острозі.

434

Сопілка — вівчареві втіха.

435

Як умієм, так і пієм.

436

Музика без'язика,
а людей збирає.

437

Аби танцювати вміла, а робити
лихо навчить.

438

Одним пальцем і голки не вдержити.

439

Ладом усе можна.

134

432

Erst das Ende lobt die Tat.

433

Such den Meister in der Schenke
und den Kühnen im Verließ.

434

Die Flöte ist des Schäfers Trost.

435

Es singt jedermann, wie er kann.

436

Die Musik hat keine Zunge,
doch versammelt sie Alte und Junge.

437

Könnte sie nur tanzen,
arbeiten lehrt die Not.

438

Mit einem Finger hält man nicht
die Nadel.

439

Auf friedlichem Wege bringt man
so manches zuwege.

135

440

Мовчанка гнів гасить.

441

В чужому домі будь привітливий,
а не примітливий.

442

Не криви п'єска коло чужої миски.

443

Пильнуй свого носа, а не чужого
проса.

444

За науку — цілуй батька й матір
у руку.

445

Шануй сам себе, шануватимуть
і люди тебе.

446

Коли тебе добрі люди шанують,
шануйся й сам...

447

Посієш вченок, виросте звичка.

136

440

Schweigen löscht den Zorn.

441

Im fremden Haus nimm alles in Kauf,
sei bescheiden und falle nicht auf.

442

Rümpf nicht die Nase an fremder
Schüssel.

443

Gib acht auf deine Nase und nicht
auf die fremde Vase.

444

Bezeige den Eltern Ehre für
die gute Lehre.

445

Selbstachtung verdient Achtung.

446

Zollen dir fremde Leute Achtung,
so achte auch du dich.

447

Beginne nur, so wird Gewohnheit
draus.

137

448

Не копай другому ями, бо й сам
упадеш.

449

Не міряй всіх на свій аршин.

450

Не підливай масла у вогонь.

451

Не плюй в криницю, знадобиться
води напиться.

452

Гладь коня вівсом,
а не батогом.

453

Силуванням конем не наїздишся.

454

Хто бува на коні, бува і під конем.

455

Лучче з доброго коня внасти,
ніж на поганому їхати.

138

448

Wer den andern eine Grube gräbt,
fällt selbst hinein.

449

Miß nicht alle nach deinem Maß.

450

Gieß kein Öl ins Feuer.

451

Spuck nicht in den Brunnen,
wirst noch daraus trinken müssen.

452

Streiche das Pferd mit Hafer
und nicht mit der Peitsche.

453

Mit gepeitschtem Pferd kommst
du niemals weit.

454

Wer hoch zu Pferde reitet,
lag einst auch unterm Pferd.

455

Besser ist's, von einem guten Pferd
zu stürzen, als auf einem schlechten
zu reiten.

139

456

Горе тому, що на печі:
сюди пече, туди гаряче;
добре тому, що в дорозі:
лежить собі на возі.

457

Краще погана дорога, ніж поганий
супутник.

458

Не тоді спати, як товариш шапки
шукає.

459

Тоді дорога спішна, коли розмова
потішна.

460

Хто часто в дорозі, був під возом
і на возі.

461

Далеко, та легко; а близько,
та слизько.

462

Навипростець тільки ворони літають.

140

456

Wehe dem, der auf dem Ofen liegt:
Hier ist's zu heiß und dort verbrennt
man sich, wohl dem jedoch,
der unterwegs ist: Er liegt auf
dem Wagen in allen Lagen.

457

Ein schlechter Weg ist besser als
ein schlechter Weggefährte.

458

Schlafe nicht, wenn dein Kamerad
gerade die Mütze sucht.

459

Ist das Gespräch flott,
so ist auch leicht der Trott.

460

Ist man oft unterwegs, so erlernt
man das Leben in allen Lagen:
Einmal auf und einmal unterm Wagen.

461

Ferne, aber leicht und gerne,
Nähe, allein mit Ach und Wehe.

462

Gerade fliegen nur die Raben.

141

463

Як поїдеш в об'їзд,
то будеш і на обід, а як навпростець,
то увечері.

464

Хто навпростець ходить — дома
не почує.

465

Хто по морю плавав, тому калюжа
не страшна.

466

Краще раз побачить, як тричі
почути.

467

Хто опарився на молоці, і на воду
дує.

468

Як віз ламається, чумак ума
набирається.

469

Не бійся, та стережися.

142

463

Macht man einen Umweg, kommt man
zu Mittag an, fährt man geradeaus,
ist man am Abend zu Haus'.

464

Geht man geradeaus, übernachtet
man nicht zu Haus'.

465

Wer über das Meer gefahren,
der schrickt vor keiner Pfütze zurück.

466

Besser einmal sehen,
als dreimal hören.

467

Wer sich an heißer Milch verbrannt,
pustet auch auf kaltes Wasser.

468

Ist der Wagen futsch,
wird vorsichtig gekutscht.

469

Hab keine Angst, doch meide
die Gefahr.

143

470

Як йдеш, дивись під ноги;
хоч грошей не найдеш,
так носа не наб'єш.

471

Не все перескакуй,
інде й перелізь.

472

Коли б знав, де упав, то соломки б
підтелив.

473

Мани собаку, маючи квяку.

474

Спершу треба розсудити, а тоді
робити.

475

Треба жить, як набіжить.

476

Тепер так, а після як?

144

470

Beim Gehen halt den Kopf gesenkt,
findest du auch kein Geld,
so bleibt doch der Fuß unverrenkt.

471

Nicht immer kann man
hinüberspringen, manchmal muß man
hinüberkriechen.

472

Wüßte man, wo man fällt, so hätte
man zu dieser Stelle Stroh bestellt.

473

Den Hund ruf und lock,
wenn in deiner Hand der Stock.

474

Willst du etwas beginnen,
so mußt du's zuerst besinnen.

475

Jedermann muß leben,
wie es ihm gegeben.

476

Heute ohne Sorgen, aber morgen?

145

10 8—61

477

Буде каяття,
та не буде вороття.

478

Лихо вовкові — зачиили його
між вівиці!

479

Ізнехотя з'їв вовк порося.

480

Пожалів вовк кобилу — оставив
хвіст і гриву.

481

Жалів яструб курку,
доки всю окуб.

482

Розжалобився, як вовк над поросям:
від'їв ніжки та й плаче.

483

Кобила з вовком мирилась,
та додому не вернулась.

146

477

Man bereut im selben Augenblick,
allein es gibt kein Zurück.

478

Weh' dem Wolf: Man steckte ihn
zur Strafe unter die Schafe.

479

Vor Unlust verzehrte der Wolf
das Ferkel.

480

Der Wolf war von der Stute gerührt:
Schweif und Mähne ließ er unberührt.

481

Den Habicht barmte die Henne,
indessen er sie zupfte und rupfte.

482

Der Wolf hatte mit dem Ferkel
Erbarmen: Er weinte, während er
es fraß.

483

Die Stute schloß mit dem Wolf
einen Friedensvertrag, doch kehrte
sie nicht zurück bis auf
den heutigen Tag.

147

10*

484

На мед люди мух ловлять.

485

Гарно пище, та брехнею дивше.

486

Любить, як вовк порося.

487

Старого лиса не виведеш з ліса.

488

Бійся цапа спереду, коня ззаду,
а хитрої людини з усіх боків.

489

Водить очима, наче злодій
по ярмарку.

490

Телят боїться, а воли краде.

491

М'яко стеле, та твердо спати.

148

484

Mit Honig fängt man Fliegen.

485

Schreibt er — ist es das reinste
Vergnügen, doch ist das Geschriebene
lauter Lügen.

486

Seine Liebe ist die des Wolfs
zum Ferkel.

487

Alten Fuchs lockt man nicht sobald
aus dem Wald.

488

Dem Bock nähere dich nicht von
vorne, dem Pferd von hinten und dem
Listigen von keiner Seite.

489

Er hat seine Augen überall wie
der Dieb auf dem Markt.

490

Er fürchtet Kälber und stiehlt Ochsen.

491

Weich gebettet, hart geschlafen.

149

492

На словах — як на цимбалах.

493

Янгольський голосок, та чортова думка.

494

Водить за ніс,
а правди не скаже.

495

Не довіряй вовку череду.

496

В очі співає, а позаочі лас.

497

Більше вір своїм очам, ніж чужим речам.

498

Вовк лине,
а вдачі не міняє.

499

Вовка як не годуй, а він усе в ліс дивиться.

150

492

Er spielt mit den Worten wie auf einer Zimbel.

493

Engelszunge — Teufelssinn.

494

An der Nase herumgeführt und die Wahrheit für sich behalten.

495

Vertraue dem Wolf die Herde nicht an.

496

Bist du dabei, singt er, bist du abwesend, schimpft er.

497

Den eigenen Augen glaub, für fremdes Gerede sei taub.

498

Der Wolf haart sich zwar, doch bleibt er Wolf, wie er war.

499

Füttere den Wolf, wie du auch willst, schielt er dennoch nach dem Wald.

151

500

Ти йому не вір, бо то звір:
як не вкусить, то зляка.

501

Захистив, як вовк овець.

502

Такий сторож з вовка при вівцях,
як з кози при капусті.

503

Біда вівцям,
де вовк пастух.

504

Якби мені та сила, що в січні,
каже лютий, то я б бикю-третягу
роги вломив.

505

Марець¹ хапас за палець.

¹ Марець, март — березень. (Ред.)

500

Glaub ihm nimmer, denn ein Tier
bleibt er immer: Beißt er nicht,
so schreckt er dich.

501

Wie der Wolf das Schaf verteidigen.

502

Der Wolf eignet sich zum
Schafhirten wie die Ziege zum
Gemüsewächter.

503

Weh' den Schafen, wenn der Wolf
ihr Hirte ist.

504

„Hätt' ich die Kraft des Januar“,
sprach der Februar, „so würde ich
einem dreijährigen Stier
die Hörner entzweibrechen.“

505

März zwickt Herz.

506

Сонце на літо,
а зима на мороз.

507

У березні сім погод надворі: сіє,
віє, крутить, мутить, припікає
й поливає.

508

Як буде полоз вогкий, то буде
й кінь мокрий.

509

Як сніг упаде, то пастух пропаде,
а як розтане, пастух устане.

510

В погоду і смутний повеселіє.

511

До першого грому земля
не розмерзається.

512

Май холодний —
рік хлібородний.

154

506

Die Sonne ist unterwegs zum Sommer,
dem Winter naht der Frost.

507

Sieben Wetter hat der März:
Sonnenschein, Wintergegrein, Zwirbel,
Wirbel, Nebel zieht, Regen sprüht,
Sonne glüht.

508

Ist die Kufe naß, ist das Pferd
in Schweiß gebadet.

509

Schneit es, ist der Hirt verloren,
taut es, wird er wiedergeboren.

510

Schönes Wetter heitert auch
den Trübsinn auf.

511

Erster Donner taut die Erde auf.

512

Ist der Mai kalt, blühen Feld
und Wald.

155

513

Зозуля житнім колосом удавилася.

514

Ластівка день починає, а соловей
кінчас.

515

Ластівки низько літають —
дощ обіцяють.

516

Чайка сіда в воду — чекай доброї
погоди.

517

Де цвіток — там медок.

518

Верба — як трава лугова: ти її
покоси, а вона знов буде рости.

519

Де верба, там вода.

156

513

Der Kuckuck erstickte an
einer Roggenähre.

514

Die Schwalbe weckt den Sonnenschein,
die Nachtigall lullt ihn wieder ein.

515

Fliegen die Schwalben tief,
gibt es Regenwetter.

516

Schaukelt die Möwe auf den Wellen,
wird sich das Wetter wieder aufhellen.

517

Wo die Blume — dort ist
Bienengesumme.

518

Weiden sind wie Wiesengras: Man
mäht es nieder, und bald wächst es
wieder.

519

Wo die Weide, dort ist Wasser.

157

520

Літом і баба сердита на піч.

521

Бджоли раді цвіту, люди —
літу.

522

Як сіно косять,
то дощів не просять.

523

Тиха погода, хоч мак сій.

524

Прийде літо — все розмаїто,
прийде зима — нічого нема.

525

Хто літом спеки боїться, той зимою
не має чим гріться.

526

Як почав орати, то в сопілку
не грати.

158

520

Im Sommer schimpft auch
die Großmutter über den Ofen.

521

Die Biene erfreuen die Blumen,
die Leute erfreut das
Sommergesumme.

522

Steht das Gras reif zur Mahd,
möcht' niemand, daß ein Gewitter
naht.

523

Still wie zur Mohnsaat.

524

Sommer — Farbenvielfalt, Winter —
Eis, weiß und kalt.

525

Fürchtet man Sommerhitze, muß man
im Winter in der kalten Stube sitzen.

526

Begannst du zu pflügen,
laß die Flöte zu Hause liegen.

159

11 8-61

527

На чорній землі білий хліб родить.

528

Хто про землю дбас, вона тому повертає.

529

Де оре сошка,
там хліба трошки.

530

Глибше орати —
більше хліба мати.

531

Сінним конем не наїздишся,
солом'яним волем не наробишся.

532

Від колосу до колосу — не чути
й голосу.

533

Добре ґрунт угноїш —
урожай потроїш.

162

527

Auf Schwarzerde gedeiht Weißbrot.

528

Trägst du für den Boden Sorgen,
so hange nicht um das Morgen.

529

Ackert der Hakenpflug,
gibt es selten Brot genug.

530

Zieht tiefe Furchen der Pflug,
gibt es Brot mehr als genug.

531

Auf einem Heupferd kommst du
nicht weit, mit einem Strohhochsen
verlierst du umsonst die Zeit.

532

So dicht die Ähren,
daß kein Laut zu hören.

533

Reiche Ernten bringt,
wenn der Acker gut gedüngt.

163

11*

534

Пшениця — дурниця: утрьох
молотить, а одному їсти.

535

Не той урожай, що на полі, а той,
що в коморі.

536

Не земля родить, а руки.

537

Усе теє пригодиться, що на полі
коріниться.

538

Хто літом гайнус —
взимі голодує.

539

Що вліті вродиться, то взимі
згодиться.

540

Літній день за зимовий тиждень.

164

534

Der Weizen ist schlecht: Drei dreschen
und nur einer hat zu essen.

535

Nicht dies ist die Ernte,
die der Wind wiegt, sondern die,
die in den Scheunen liegt.

536

Nicht die Erde, Hände bringen
die Ernte hervor.

537

Was im Feld gedeiht, braucht man
zu jeder Zeit.

538

Im Winter hungert,
wer im Sommer lungert.

539

Was im Sommer gedeiht, braucht man
zur Winterszeit.

540

Ein Sommertag ist eine Winterwoche
wert.

165

541

Готуй літом сани,
а взимку воза.

542

Дощ іде не там, де ждуть, а там,
де жнуть, не там де просять,
а там, де косять.

543

Не вродив мак —
перебудемо й так.

544

Сім літ мак не родив, і голоду
не було.

545

Теплий квітень, мокрий май —
буде добрий урожай.

546

Як у травні дощ надворі, то восени
хліба повні комори.

547

Буває, що літній тиждень цілий рік
годує.

166

541

Bau im Sommer den Schlitten,
im Winter den Wagen.

542

Es regnet nicht dort, wo man
Regen nötig hat, sondern dort,
wo aller Hände bei der Mahd.

543

Wenn der Mohn nicht gedeiht,
tut es niemand leid.

544

Sieben Jahre schon blühte nicht
der Mohn, und doch litt niemand
Hunger.

545

Warmer April, Maienregen —
Feld und Flur voller Segen.

546

Gibt es im Mai viel Regen, ist
der Herbst voller Frucht- und
Kornsegen.

547

Eine Sommerwoche nährt oft
ein ganzes Jahr.

167

548

Літо на зиму робить.

549

Підганяй коня вівсом, а не батогом.

550

За добрим господарем і худоба сумує.

551

Пошануй одежу раз, вона тебе —
десять раз.

552

Багато снігу — багато хліба.

553

Хто землю удобряє, тому й земля
повертас.

554

Літо запасася, а зима з'їдася.

555

Як посієш, так і пожнеш.

556

Що посієш, те й пожнеш.

168

548

Der Sommer versorgt den Winter.

549

Mann, treib das Pferd mit Hafer an.

550

Um einen guten Wirt trauert auch
das Vieh.

551

Schone das Gewand einmal,
und es schont dich zehnmal.

552

Viel Schnee — viel Brot.

553

Gute Ernten einbringt,
wer den Boden gut gedüngt.

554

Der Sommer drischt, der Winter ißt.

555

Wie die Saat, so die Ernte.

556

Was du säst, das erntest du.

169

557

Пожаліси ухналя, то й підкову
згубиш.

558

Кинь ячмінь в болото,— вбере тебе
в золото.

559

Краще скоріше, ніж пізніше.

560

Краще пізно, ніж ніколи.

561

Труд облагорожує душу людини.

562

Дерево шанують, як добре родить,
а чоловіка — як добре робить.

563

Вперта праця все перемаже.

564

Хто добре їсть, той добре робить.

565

Добрий початок.— половина діла.

170

557

Geizt du mit den Hufnägeln,
geht der Huf zugrunde.

558

Wirf die Gerste in den Morast,
und sie schenkt dir Goldeslast.

559

Besser früher, als später.

560

Besser später als nie.

561

Arbeit adelt das Gemüt.

562

Den Baum ehrt die Frucht,
den Menschen die Arbeitszucht.

563

Emsige Arbeit überwindet jede Not.

564

Guter Arbeiter ist, wer gut ißt.

565

Gut begonnen, halb gewonnen.

171

566

Не лінуйся рано встати, а стидайся
довго спати.

567

Хто рано підводиться, за тим
і діло водиться.

568

Менше говори, більше роби.

569

Робота і мучить, і кормить, і учить.

570

Роботі як не сядеш на шню, то вона
тобі сяде.

571

Бджола мала, а й та працює.

572

Лежачого хліба піде нема.

172

566

Ans Frühaufstehen gewöhn dich,
des langen Schlafens schäm dich.

567

Wer früh aufstand, dem geht alles
von der Hand.

568

Viel erreicht, wer schafft
und schweigt.

569

Arbeit zehrt, nährt und lehrt.

570

Packst du die Arbeit nicht bei
der Kehle, wird sie dein Herr
und erteilt dir Befehle.

571

Die Biene ist klein,
allein sie gibt sich Müh'.

572

Unverdientes Brot liegt nirgends
herum.

173

573

Під лежачий камінь вода
не тече.

574

Корова молока в дійницю сама
не наллє.

575

Без діла день роком стає.

576

Шапуї копійку: карбованець
з копійок складається.

577

Не смійся з другого, щоб тобі
не було того.

578

Шапуї учителя, як родителя!

579

Не на користь книжку читать,
коли вершки лише хапать.

174

573

Unter den liegenden Stein fließt
kein Wasser.

574

Die Kuh gießt nie von alleine
die Milch in den Eimer.

575

Tatenloser Tag scheint ein Jahr
zu sein.

576

Ehre die Kopeke! Der Rubel besteht
aus Kopeken.

577

Verlache nicht die anderen,
damit man dich nicht verlacht.

578

Den Lehrer ehre, als ob er
dein Vater wäre.

579

Oberflächliches Lesen ist noch nie
von Nutzen gewesen.

175

580

Незнайко на печі лежить, а знайко
по дорозі біжить.

581

Вчений іде, а неук слідом
спотикається.

582

За одного вченого десять невчених
дають, та й то не беруть.

583

Далеко видить око,
а розум глибоко.

584

Розум — скарб людини.

585

Де є розум,
там сили менше треба.

586

Розум силу переважить.

176

580

Der Unwissende liegt auf dem Ofen,
dem Wissenden sind alle Wege offen.

581

Der Wissende geht, der Unwissende
stolpert hinterdrein.

582

Für einen Wissenden gibt man
zehn Unwissende, allein auch diese
zehn will niemand sehn.

583

Das Auge sieht bis an den
Himmelsrand, doch in die Tiefe blickt
der Verstand.

584

Der Verstand ist der Menschen Hort.

585

Bist du klug,
ist auch ein wenig Kraft genug.

586

Verstand überwiegt Kraft.

177

12 8—61

587

Людська думка — найбиштриша і
найеміліша.

588

Задер носа, що і кочергою
не дістанеш.

589

Колос повний до землі гнеться,
а пустий угору дметься.

590

Хто високо літає, той низько
сідає.

591

На чужий коровай рота не роззявляй.

592

Одна паршива вівця ціле стадо
зіпсує.

593

Косо, криво, аби живо.

178

587

Des Menschen Sinn ist rasch
und kühn.

588

Er trägt die Nase so hoch,
daß sie auch mit dem Schürhaken
nicht zu erreichen ist.

589

Bis zur Erde neigt sich volle Ähre,
in die Höhe schießt die leere.

590

Immer tiefer liegt, wer
in die Höhe fliegt.

591

Auf fremdes Brot sei nicht erpicht.

592

Ein räudiges Schaf steckt
die ganze Herde an.

593

Schief und schräg, Hauptsache,
daß es geht.

179

12*

594

Ще вовка не вбили, а він уже
шкуру продас.

595

Не кажи «гоп», доки не перескочиш.

596

Поспішиш — людей насмішиш.

597

Заховав так, що і з свічкою
не найдеш.

598

Далі свого носа нічого не бачить.

599

Ні риба, ні м'ясо.

600

Ні в тил, ні в ворота.

601

Погане порося і в жива мерзне.

180

594

Verkauf nicht das Wolfsfell,
ehe du den Wolf erlegst.

595

Sag nicht „hopp!“, ehe du hinüber bist.

596

Schnelle und Eile machen
die Leute über dich lachen.

597

Versteckt, wo man's auch
mit Kerzen nicht entdeckt.

598

Er sieht nicht weiter als seine Nase.

599

Weder Fisch noch Fleisch,
weder kalt noch heiß.

600

Weder über den Zaun noch durchs Tor.

601

Sieches Ferkel friert auch
im Hochsommer.

181

602

Поганому животіві і пироги
вадять.

603

Кому що, а курці просо.

604

Плюй йому межі вічі, а він каже,
що дощ іде.

605

Куди кінь з копитом, туди й рак
з клешнею.

606

Коня кують, а жаба погу
підставляє.

607

Собаці собача смерть.

608

Сила без голови шаліє, а розум
без сили мліє.

609

Що голова, то розум.

182

602

Verdorbener Magen kann auch Kuchen
nicht vertragen.

603

Jedem das Seine, der Henne Hirse.

604

Spuck ihn an, sagt er,
daß es regne.

605

Wohin das Pferd mit seinem Huf,
dorthin der Krebs mit seiner Schere.

606

Man beschlägt das Pferd,
und der Frosch hält sein Bein hin.

607

Dem Hund ein Hundetod.

608

Kraft ohne Vernunft tobt,
Vernunft ohne Kraft erschlafft.

609

Kopf heißt Vernunft.

183

610

Голова не на те, щоб тільки
кашкет носити.

611

Голова без розуму — як ліхтар
без свічки.

612

Хто розуму не має, тому й коваль
не вчує.

613

Борода не робить чоловіка мудрим.

614

Всяк розумний по-своєму: один
спершу, а другий потім.

615

Два хитрих мудрого не переважають.

616

Чим розумний стидастся, тим
дурний величається.

610

Nicht nur um der Mütze willen
ist der Kopf da.

611

Kopf ohne Vernunft — Leuchter
ohne Licht.

612

Wer keine Vernunft besitzt, dem
bringt sie auch der Schmied nicht an.

613

Nicht im Barte steckt die Weisheit.

614

Jeder ist klug auf seine Weise:
Der eine vor-, der andere nachher.

615

Zwei Listige wiegen einen Weisen
nicht auf.

616

Was der Weise für eine Schande hält,
dessen rühmt sich der Narr
vor der Welt.

617

Розумного на покуті саджають
для честі, а дурня — для сміху.

618

Не бійся розумного ворога,
а бійся дурного приятеля.

619

Краще з розумним загубити,
як з дурнем найти.

620

Високий, як тополя, а дурний,
як квасоля.

621

Голосний, як дзвін, а дурний,
як довбня.

622

Пошли дурня богу молитися —
так він і лоб розібіє.

623

Дурня і в церкві б'ють.

186

617

Den Weisen setzt man auf
den Ehrenplatz, um ihn zu ehren.
den Narren, um ihn zu verspotten.

618

Fürchte nicht den klugen Feind,
fürchte den dummen Freund.

619

Besser, mit einem Klugen zu verlieren,
als mit einem Narren zu finden.

620

Hoch wie eine Pappel,
dumm wie Bohnenstroh.

621

Laut wie eine Glock',
dumm wie ein Stock.

622

Würde der Narr sich beim Beten
verneigen, hätt' er nachher
viele Beulen.

623

Auch in der Kirche kriegen Narren
Schläge.

187

624

Дай дурню товкач, він і вікна
поб'є.

625

Пошли дурня по раки, а він жаб
наловить.

626

Дурень з дурнем зустрічались,
один одним дивувались.

627

Дурнів не сіють, не орють,
а вони самі родяться.

628

Треба йому ще сім літ свині
пасти!

629

Сила воляча, а розум курячий.

630

Дурний, як сто пудів диму.

631

Дурний, як пень.

188

624

Gib dem Dummen einen Stößel
und er stößt die Fenster ein.

625

Geht der Dumme Krebse holen —
und bringt Frösche.

626

Es trafen sich zwei Narren,
die über einander verwundert waren.

627

Niemand sät Narren, niemand pflanzt
sie an, sie gedeihen von allein.

628

Er müßte eigentlich noch sieben Jahre
Schweinehirt sein.

629

Ochsenkraft und Hühnerhirn.

630

Dumm wie hundert Pud Rauch.

631

Dumm wie ein Baumstumpf.

189

632

Як напише один дурень, то сто
розумних не розбере.

633

З дурнем каші не зварип.

634

Порожній посуд здаля дзвенть.

635

Дурному в голові все горобці
свицуть.

636

Дурням закон не писаний.

637

Дурному море по коліна!

638

Осла визнаш по вухах, а дурня —
по балачках.

639

За дурною головою і ногам нема
спокою.

190

632

Von einem Narren geschrieben,
von hundert Klugen nicht verstanden.

633

Mit einem Narren kochst du keinen
Brei.

634

Leeres Gefäß klingt von der Ferne.

635

Im Narrenkopf zwitschern
immer Sperlinge.

636

Für die Narren gelten keine Gesetze.

637

Dem Narren reicht das Meer
bis ans Knie.

638

Den Esel erkennt man an den Ohren
und am Gespräch den Toren.

639

Den Schaden des Schädels büßen
die Füße.

191

640

Порожній колосок вище всіх стоїть.

641

Розумна голова,
та дурню попалась.

642

Навіщо їй покришка, коли горщик
пустий.

643

Густо дивиться, та рідко бачить.

644

Дивиться, як теля на нові ворота.

645

Дивиться, як чорт на попа.

646

Тільки їй знає, що з миски та в рот.

647

Сім літ минуло, як музика грала,
а він ще їй тепер скаче.

192

640

Leere Ähre schießt in die Höhe.

641

Kluger Kopf ging dem Dummen
auf den Leim.

642

Ist der Topf leer, brauchst du
keinen Deckel mehr.

643

Er guckt ins Licht und sieht nichts.

644

Wie ein Kalb aufs neue Tor schauen.

645

Wie der Teufel auf den Pfaffen
schauen.

646

Er weiß nur dies: aus der Schüssel
in den Mund.

647

Sieben Jahre sind verstrichen,
daß er Musik tönen hörte,
und er tanzt noch heute.

193

13 8—61

648

Не свисти, а то в твоєї жінки
буде дурний чоловік.

649

Дурні лише в казці щасливі.

650

Молодець проти овець, а проти
баранця й сам як вівця.

651

На голові блищить, а в голові
свистить.

652

Ворона за море лігала, а розуму
не набрала.

653

Розбирається,
як баран в аптеці.

654

Ти розбираєшся,
як ведмідь на зорях.

194

648

Pfeif nicht, sonst wird deine Frau
einen Narren zum Manne haben.

649

Nur im Märchen sind
die Narren glücklich.

650

Ein Held, wenn er Schafe traf,
traf er aber den Schafbock,
ward er selbst zum Schaf.

651

Auf dem Kopfe schimmert's,
und im Kopfe wimmert's.

652

Der Rabe flog übers Meer
und blieb so dumm wie bisher.

653

Er kennt sich drin so aus,
wie der Schafbock in der Apotheke.

654

Er weiß darin Bescheid wie der Bär
in den Sternen.

195

13*

655

Розбирається,
як свиня в апельсинах.

656

Як нема в голові, то на базарі
не купиш.

657

З дурнем нема що йти на ярмарок.

658

Хто хоче більше знати, треба менше
спати.

659

Потрібно учиться — завжди
пригодиться.

660

Вчитися ніколи не пізно.

661

Чого Івась не навчиться, того й
Іван не буде знати.

662

Учись змолоду — пригодиться
на старість.

196

655

Er kennt sich darin aus wie
ein Schwein in den Orangen.

656

Was du in Kopf nicht hast, kriegst du
auf dem Markte nicht.

657

Vergebliche Müh', mit dem Narren
zum Markt zu gehn.

658

Willst du viel wissen, so lieg
nicht lang' in den Kissen.

659

Höre nie zu lernen auf,
viel Nutzen bringt's im Lebenslauf.

660

Lernen ist nie zu spät.

661

Was Iwasj nicht lernte,
lernt Iwan nimmermehr.

662

Lerne in der Jugend,
dem Alter nützt's.

197

663

Хто людей питає, той і розум має.

664

Розумного пошли — одне слово
скажи, дурня пошли — три скажи
та й сам за ним піди.

665

Розумний не подивує, а дурний
не побачить.

666

Не звання дає знання,
а навпаки.

667

Розуму не позичиш.

668

Розум за гроші не купиш.

669

Золото без розуму —
болото.

670

І сила перед розумом никне.

198

663

Vernunft hat, wer viel fragt.

664

Schickst du den, der klug,
ist ein Wort genug, schickst du
einen Narren, so sag ihm drei
und sei selbst dabei.

665

Den Weisen wundert's nicht,
der Narr sieht es nicht.

666

Nicht der Titel das Wissen lehrt,
sondern umgekehrt.

667

Vernunft leiht niemand aus.

668

Vernunft ist nicht zu kaufen.

669

Ohne Vernunft ist das Geld nichts
in der Welt.

670

Der Vernunft beugt sich die Kraft.

199

671

Письменний бачить поночі більше,
як неписьменний удень.

672

Не пером пишуть, а умом.

673

Страшне перо не в гусака,
а в дурака.

674

Що написане пером, не вивезен
і воллом.

675

Пташка красна своїм пір'ям,
а людина своїм знанням.

676

По одязі стрічають, по уму
проводжають.

677

Масш голову, май же її розум.

200

671

Der Geschulte sieht mehr bei Nacht
als der Ungeschulte am hellichten Tag.

672

Es schreibt der Verstand,
nicht die Hand.

673

Das weiß jeder: Gefährlich ist
die Feder nicht auf der Gans,
sondern in des Narren Hand.

674

Was die Feder geschrieben,
kann kein Ochse mehr verschieben.

675

Das Gefieder ist der Vögel Zierde,
das Wissen ist des Menschen Würde.

676

Man empfängt nach dem Gewand
und geleitet nach dem Verstand.

677

Hast du einen Kopf, mußt du auch
vernünftig sein.

201

678

Ліпший розум, як готові гроші.

679

Коли б той розум наперед,
що потім!

680

Голова — добре,
а дві — краще.

681

В голову — як у торбу, що знайдеш,
те й сховаш.

682

Надувся, як півтора нещастя.

683

З'їв би, не посоливши.

684

Безрогий віл і гулею б'є.

685

Сам себе раз у рік любить.

202

678

Besser als bares Geld ist Vernunft
in der Welt.

679

Wenn die Vernunft doch vorher
und nicht nachher käme.

680

Ein Kopf ist gut,
doch zwei sind besser.

681

Wie in einen Sack steckt man
in den Kopf alles, was man findet.

682

Er guckt, als hätt' er anderthalb
Unglück verschluckt.

683

Auch ungesalzen würde er mich
auffressen.

684

Ochsen ohne Hörner stoßen
mit der Stirn.

685

Liebt sich selber nur einmal im Jahr.

203

686

Сердиться, ніби йому пес ковбасу
з'їв.

687

Сердиться, ніби я йому батька
вкрав.

688

На зло мамці хай ніс відмерзне.

689

На зло моїй жінці нехай мене
б'ють.

690

Дивиться, як собака на висівки.

691

По парі пізнати, чим серце
кипить.

692

Якби на кропиву не мороз, вона б
іще жалила.

204

686

Er guckt, als hätte der Hund
seine Wurst verschluckt.

687

Er ist so böse, als hätt' ich ihm
den Vater gestohlen.

688

Der Mutter zum Verdruß laß ich mir
die Nase abfrieren.

689

Meiner Frau zum Verdruß laß ich mich
verprügeln.

690

Er guckt wie der Hund auf die Kleie.

691

Am Dampf erkennt man,
was im Herzen kocht.

692

Wäre nicht der Frost, würde
die Brennessel noch heute stechen.

205

693

Якби свині роги, весь мир
переколола б.

694

Кібчик птичка невеличка, та пазури
гострі.

695

Уперта коза вовку користь.

696

Як тягли ведмеда до меду, то урвали
вуха, а як від меду, то урвали
хвоста.

697

Злості повні кості.

698

Від погляду молоко кисне.

699

Не клади в рот руки без рукавиці,
бо відкусить.

206

693

Hätte das Schwein Hörner, würde es
alle Welt erstechen.

694

Der Abendfalke ist kleiner als alle,
doch wie scharf ist seine Krallen.

695

Eigensinnige Ziege ist nach
des Wolfs Geschmack.

696

Als man den Bären zum Honig
schleppte, riß man ihm die Ohren ab,
als man ihn vom Honig fortschleppte,
riß man ihm den Schwanz ab.

697

Knochen voller Bosheit.

698

Böser Blick säuert die Milch.

699

Stopf ihm die Hand ohne Handschuh
nicht in den Mund, denn er beißt
sie ab.

207

700

Не з доброї муки злішений.

701

Надувся, як сич на мороз.

702

Сказав, як сокирою одрубав!

703

Сказав, як гвіздка забив.

704

Масти Федя медом,
а Федь усе Федем!

705

Горбатого виправить могила,
упертого дубина.

706

На, бісе, груш, та мене
не руш!

707

Зроблю, як рак свине.

208

700

Er ist aus keinem guten Teig gemacht.

701

Mißlaunig wie der Kauz bei
Frostwetter.

702

Sprach's, wie mit der Axt abgehackt.

703

Spricht, als rammt er Nägel ein.

704

Bestreich den Fedjko mit Honig,
so bleibt er dennoch Fedjko.

705

Den Buckel heilt das Grab,
den Eigensinn der Stock.

706

Da, nimm, Teufel, die Schuh',
doch gib mir Ruh'.

707

Ich mach's, wenn der Krebs
zu pfeifen beginnt.

209

14 8-61

708

Упертий, як цап.

709

Упертий гірше свині.

710

Ти його хрести, ти його святя,
а воно в болото лізе.

711

Хоч піду до їх, та не піду
в двір; хоч піду в двір, та не
піду в хату; хоч піду в хату,
та не сяду за стіл; хоч сяду
за стіл, та не буду їсти!

712

Хто в ліс, а хто —
по дрова.

713

Хто із ступою,
а я з товкачем.

210

708

Eigensinnig wie der Ziegenbock.

709

Hartnäckiger als das Schwein.

710

Bekreuz ihn, bespreng ihn
mit Weihwasser, er kriecht dennoch
in den Sumpf.

711

Komm' ich auch zu euch, so geh' ich
doch nicht in den Hof, geh' ich in den
Hof, so tret' ich doch nicht in das
Zimmer, tret' ich in' das Zimmer,
so setz' ich mich dennoch nicht an
den Tisch, setz' ich mich an den Tisch.
so eß ich dennoch nicht.

712

Der eine spaziert im Wald,
der andere holt Holz.

713

Der eine bringt den Stößel,
der andere die Keule.

211

14*

714

Ти йому — «стрижене», він тобі —
«голене».

715

Її кажеш «ячмінь», а вона каже
«гrecкa».

716

Ти йому про діло, а він тобі про
козу білу.

717

Один до ліса, другий до біса.

718

Хоч гавкай на нього, — нічого
не вдієш.

719

Се таке, що не уступить ні кіпному,
ні пішому.

720

Вперся, як на пень заїхав.

212

714

Du sagst ihm „geschoren“
und er sagt dir „rasiert“.

715

Du sagst ihr „Gerste“
und sie sagt dir „Buchweizen“.

716

Du sprichst ihm von ernstest Dingen
und er erwidert „die Ziegenglöcklein
klingen.“

717

Der eine geht zum Täufer,
der andere zum Teufel.

718

Auch wenn man ihn anbellt,
tut er doch, was ihm gefällt.

719

Das ist so einer, der niemandem
nachgibt, weder dem Reitenden
noch dem Schreitenden.

720

Er besteht auf seinem Willen, als wär
er auf eine Sandbank aufgefahen.

213

721

Уперся, як кілок в тин.

722

Уперся, як віл у нові
ворота.

723

Хоч насподі лежатиму, а в вічі
пловатиму.

724

Став, як окунь проти води.

725

Рожа і в терну гожа.

726

Ну й ніс — для празника ріс,
а в будень носить.

727

Прямий, як свинячий хвіст.

214

721

Stur und starr, wie
ein eingerammter Pfahl.

722

Er glotzt so eigensinnig wie
der Ochs vorm neuen Tor.

723

Liege ich auch auf dem Grund,
bespucke ich ihn doch mit vollem
Mund.

724

Er steht wie der Barsch gegen
die Strömung.

725

Rosen sind schön, auch wenn sie
zwischen Dornen stehn.

726

Ist das eine Nase! Er sollte sie
eigentlich nur feiertags tragen,
doch er trägt sie auch an
Wochentagen.

727

Aufrecht wie ein Schweineschwanz.

215

728

Його хоч до сала прив'язки, то все
буде як драбина.

729

Виріє, як кіт навсидячки.

730

Вуси — честь,
а борода й у цапа єсть.

731

Горобець — молодець, а ластівка
краща.

732

Хороший, як свиня в дощ.

733

Гарний, як спить, та ще й носом
до стіни лежить.

734

Здоровий, як та коняка, що день
біжить, а три лежить.

216

728

Und wenn du ihn auch an den Speck
festbindest, bleibt er doch
wie eine Leiter mager.

729

Er ward so groß
wie eine sitzende Katze.

730

Der Schnurrbart ehrt, allein der Bart
ist auch einem Bock beschert.

731

Der Spatz ist lieblich anzusehn,
doch die Schwalbe ist wahrhaft schön.

732

Schön wie ein Schwein bei
Regenwetter.

733

Wenn er schläft, ist er schön,
allein schöner ist er, wenn
die Nase nicht zu sehn.

734

Gesund wie jenes Pferd, das einen Tag
jagt und drei Tage krankt.

217

735

Гнила дошка цвяха не пріймае.

736

На похиле дерево і кози
скачуть.

737

Череп'я довше живе, як цілий глек.

738

Скрипуче колесо довго їздить.

739

Скрипливе дерево довше росте.

740

Міцний, як з клоччя батіг.

741

Світ великий — було б
здоров'я!

742

Хоч мале, та вузлувате.

743

Подивись на вид та й не питай
про здоров'я.

220

735

Faules Brett hält keinen Nagel.

736

Auf gebeugten Baum springen
auch die Ziegen.

737

Scherben überleben den Krug.

738

Kreischendes Rad hält lange.

739

Knarrender Baum blüht lange.

740

Fest wie ein Stock aus Hede.

741

Die Welt ist groß, an Gesundheit
fehlt es bloß.

742

Klein, aber knotig.

743

Schau, wie er aussieht,
und frag nicht, wie es ihm geht.

221

744

Здоров'я маємо — не дбаємо,
а стративши — плачем.

745

Лякана ворона і куца боїться.

746

Плохий заєць і пенька боїться.

747

Заєць від куца, а жаба від зайця
тікає.

748

Боязливому по вуха, сміливому —
по коліна.

749

Всіх би перегнав, та боїться
бігти.

750

І небоя вовки з'їли.

751

Як боїться горобців, то не сій
проса.

222

744

Sind wir gesund, bemerken wir's nicht,
erkranken wir, flennen wir.

745

Erschrockener Rabe schreckt
auch vor einem Busch zurück.

746

Erschrockener Hase traut sich nicht
an einen Baumstumpf heran.

747

Der Hase flieht vor dem Busch,
der Frosch flieht vor dem Hasen.

748

Dem Feigen reicht es bis ans Ohr,
dem Kühnen bis ans Knie.

749

Er würde alle überholen, allein er
scheut sich zu laufen.

750

Auch den Kühnen fraß der Wolf.

751

Fürchtest du die Spatzen,
säe keine Hirse.

223

752

З переляку душа в п'ятки
утекла.

753

У лісі вовки виють, а на печі
страшно.

754

Сміливий, як жаба:
з маху в воду!

755

Добре того лякати,
хто боїться.

756

Для миші й кішка звір.

757

Хто з ляку вмирає, по тому свині
дзвонять.

758

Боюсь, як торішнього снігу.

752

Vor Schreck fiel ihm das Herz
in die Hose.

753

Die Wölfe heulen im Walde,
und auf dem Ofen gruselt's einen.

754

Kühn wie der Frosch: Stürzt kopfüber
ins Wasser.

755

Den Angsthasen zu erschrecken
kostet keine Müh'.

756

Die Maus hält auch die Katze
für ein Raubtier.

757

Wer vor Angst stirbt, dem läuten
die Schweine zum Leichenbegängnis.

758

Ich fürchte dich wie den vorjährigen
Schnee.

759

**Впіймав чи не впіймав, а погнатись
можна.**

760

Не давайся під ноги!

761

Або на щиті, або зі щитом.

762

Або зиск, або втрата.

763

**Вовка боятися —
в ліс не ходити.**

764

**На смілого собака гавкає,
а боягуза кусає.**

765

**Сміливий наскок — половина
спасіння.**

766

**Як боїшся — не роби,
а зробивши — не бійся.**

226

759

**Fangen oder nicht fangen ist gleich,
allein verfolgen ist keine Kleinigkeit.**

760

Leg dich niemandem zu Füßen.

761

Entweder auf oder mit dem Schild.

762

Entweder Gewinn oder Verlust.

763

**Fürchtest du den Wolf, geh nicht
in den Wald.**

764

**Den Kühnen bellen die Hunde an,
doch beißen sie den feigen Mann.**

765

Kühner Angriff, halber Sieg.

766

**Fürchtest du dich, so unternimm
nichts, hast du's unternommen,
so fürchte dich nicht.**

227

15*

767

У страху очі великі.

768

Хіба, що сіре, те й вовк?

769

З телячим хвостом у вовки
не сунься.

770

Лякає миша кицьку, а сама з пори
не вилазить.

771

Коли страшиш —
сам не бієся.

772

Гадюка як не вкусить,
то засичить.

773

Жалить, як кропива, і колеться,
як їжак.

774

Баба з кованим носом.

767

Die Angst hat große Augen.

768

Ist denn alles Graue ein Wolf?

769

Hast du einen Kalbsschwanz,
so meide die Wölfe.

770

Die Maus erschreckt die Katze,
doch das Mausloch verläßt sie nicht.

771

Flößt du andern Angst ein,
so darf dir selber nicht bang sein.

772

Beißt die Schlange nicht,
so zischt sie.

773

Brennt wie die Brennessel,
sticht wie der Igel.

774

Ein Weib mit geschmiedeter Nase.

775

У сердитого й коліна гострі.

776

Серце з перцем,
а душа з часником.

777

Ходив рак сім років по воду,
та й прийшов додому, та став
через поріг перелазить,
розлив та й каже: «Отак чорт
скору роботу бере!»

778

Одне «зараз» краще трьох «потім».

779

У ледачого хазяїна і чоботи з ніг
украдуть.

780

Колись і в нашої кози хвіст
виросте.

781

Восени й курчата курми будуть.

230

775

Die Knie des Bösen sind spitz.

776

Das Herz gepfeffert, die Seele
voll Knoblauch.

777

Sieben Jahre lang holte der Krebs
Wasser; als er nach Hause kam
und über die Schwelle wollte,
vergoß er es und sprach:
„Das hat man, wenn man eilt.“

778

Ein „Bald“ ist besser
als drei „Nachher“.

779

Einem faulen Wirt stiehlt man
die Stiefel von den Füßen.

780

Einst wird auch unserer Ziege
ein Schwanz wachsen.

781

Im Herbst werden auch
die Küken Hühner.

231

782

Він би й рад косити, та нікому
косу носити.

783

Покіль будуть бариші, не стане
в баби душі.

784

Ледача шкана скрізь припинки
має.

785

Ховається від роботи, як пєс
від мух.

786

І за холодну воду не береться.

787

Аби день до вечора.

788

П'ять день не робим, а два
відпочиваєм.

789

Цілий день байдки б'є.

232

782

Mähen möcht' er gern, doch niemand
eilt die Sense zu tragen.

783

Eh' die guten Zeiten kommen, haucht
das Großmütterchen die Seele aus.

784

Eine faule Stute stößt dauernd
auf Hindernisse.

785

Er verkriecht sich vor der Arbeit
wie der Hund vor den Fliegen.

786

Er rührt nicht einmal kaltes
Wasser an.

787

Wenn es nur schon Abend wäre.

788

Fünf Tage tun wir nichts,
und zwei Tage ruhn wir aus.

789

Den ganzen lieben Tag
die Zeit totschiagen.

233

790

Ото й горе, що риба в морі.

791

Як проголодається, то хліба дістати
догадається.

792

Як не стане, то батько достане,
як не буде, то мати добуде.

793

То спідаю, то обідаю — і погуляти
ніколи!

794

Поки зайця вб'ють, то вола з'їдять.

795

Сюди ник, туди ник — та й день
невелик.

234

790

Das Unglück ist, daß der Fisch,
den ich so gern verzehre, nicht hier
liegt auf dem Tisch, sondern im Meere.

791

Wenn er eine Zeitlang nichts ißt,
errät er von selbst, wie Brot
zu bekommen ist.

792

Wozu die Sorgen? Gibt's nichts
zu heißen, wird der Vater borgen,
gibt's nichts zu kauen, wird
die Mutter versorgen.

793

Bald frühstück' ich, bald esse ich
zu Mittag und finde keine freie
Minute, spazierenzugehen.

794

Eh' es ihnen gelungen, den Hasen
zu fangen, hatten sie schon längst
den Ochsen verzehrt.

795

Ein bißchen her, ein bißchen hin,
und der Tag ist dahin.

235

796

Доця вельми спритна: доки дійде,
молоко скисне.

797

Доки баба спече книші, в діда
не буде душі.

798

Чекав дід на обід, без вечери
спати ліг.

799

На цьому далеко не поїдеш — де
сядеш, там і злізеш!

800

Лінивому все ніколи.

801

Готовеньке і кішка з'їсть.

802

У нероби завжди неврожай.

236

796

Die Tochter ist sehr geschickt:
Ehe sie nach Hause kam, ward
aus der Milch Sauerrahm.

797

Ehe das Großmütterchen den Fladen
gebacken, gab das Großväterchen
den Geist auf.

798

Das Großväterchen wartete auf
das Mittagessen, bis er schlafen ging
ohne Abendbrot.

799

Mit ihm fährt man nicht in die Welt
hinaus, dort, wo man aufsteigt,
steigt man auch aus.

800

Faulenzer haben nie Zeit.

801

Auch die Katze frißt's,
wenn es fertig ist.

802

Der Tagedieb hat immer Mißernten.

237

803

Не жалкуй на сусіда, коли сам спиш
до обіда.

804

Ото була б вигода, щоб уночі була
погода, а в робочий день падав
дощ цілий день.

805

Через день — та й неділя, через
хату — та й весілля.

806

Думкою в небі,
ногами в постелі.

807

Лінивий двічі робить, а скупий два
рази платить.

808

Сидить-надувається, три дні в чоботи
взувається.

809

Повертається, як ведмідь
за горобцями.

238

803

Wenn du selber ein Langschläfer bist,
so schimpf nicht den Nachbar,
daß er einer ist.

804

Wär' dies eine Pracht! Schönes Wetter
bei Nacht und am Arbeitstag
Regen den ganzen Tag.

805

Jeden zweiten Tag Sonntag,
und Hochzeit jeden Montag.

806

Die Gedanken am Himmel
und die Beine im Bett.

807

Der Faule arbeitet doppelt,
der Geizhals zahlt doppelt.

808

Griesgrämig hockt der Mann,
zieht die Schuhe drei Tage lang an.

809

Flink wie der Bär auf
der Spatzenjagd.

239

810

Жвавий, як рак на греблі.

811

Хто пізно ходить, той сам собі
шкодить.

812

Сів і прилип,
як до смоляної лавки.

813

Говорить, мов клоччя жус.

814

Говорить так,
як три дні хліба не їв.

815

Батько хай їде орать — його коні
знають, а я підгулять — мене
гості чекають.

816

Як у поле — Анцю в боці коле,
як до танцю — вже не коле Анцю.

810

Geschickt wie der Krebs auf dem
Deich.

811

So ist's seit jeher: schlimm ergelt's
dem Spätaufsteher.

812

Sitzt, als wäre er an eine geteerte
Bank geklebt.

813

Spricht, als kaue er Hede.

814

Spricht, als faste er schon
drei Tage.

815

Soll der Vater den Pflug führen,
ich gehe indessen ein wenig spazieren,
dann geh' ich in den Garten,
meine Gäste erwarten.

816

Heißt es: aufs Feld mit dem Rechen,
hat die Anja Seitenstechen,
heißt es: zum Tanz für paar Stunden,
sind die Stechen ganz verschwunden.

817

Хоч ти йди в ліс по дрова, а я буду
дома, хоч я буду дома, а ти йди
в ліс по дрова.

818

Лінивий у своїй хаті змокне.

819

Під дощ хати не криють, а коли
ясно — і сама не тече.

820

Замкнув вовка межі вівці — нехай
тюрму знає!

821

Сидить, надувається, вперед п'ятами
озувається.

822

Оце вшив — два чоботи
на одну ногу.

242

817

Entweder gehst du in den Wald
Holz holen und ich bleib' zu Hause
oder ich bleib' zu Hause
und du gehst in den Wald Holz holen.

818

Auch zu Hause wird der Faule
vom Regen durchnäßt.

819

Bei Regenwetter deckt man keine
Hütte, bei schönem Wetter regnet's
sowieso nicht herein.

820

Man sperrte den Wolf mit den Schafen
ein, mag er wissen, was das heißt,
im Kittchen sein.

821

Hoekt mißgelaunt da und zieht
die Schuhe mit der Vorderseite
nach hinten an.

822

Das nenn' ich angezogen:
zwei Stiefel auf einem Fuß.

243

16*

823

Зробив — на собаку мале,
а на кішку — велике.

824

Так до діла,
як свиня штани наділа.

825

Курам на сміх.

826

Ні пришити, ні приліпити.

827

Не варт і печеної цибулі.

828

Не варт і на віхоть.

829

На коні їде і коня шукає.

830

З його помочі, як з осики груш!

823

Das heißt „fertiggebracht“:
Für den Hund zu klein,
für die Katze zu groß.

824

Es taugt so gut wie
für das Schwein der Hut.

825

Darüber lachen ja die Hühner.

826

Weder zugenäht noch zugeklebt.

827

Keine gebratene Zwiebel wert.

828

Keine Handvoll Stroh wert.

829

Er sitzt auf dem Pferd und sucht es.

830

Sie können soviel Hilfe von ihm
erwarten, wieviel Birnen
von der Zitterpappel im Garten.

831

Потрібний, як діра в мості.

832

Танцює, як цап на льоду.

833

Тобою так запоможешся, як кулаком
на воду обіпрешся.

834

Здібний, як віл до карети.

835

Лучив ворону, попав у корову.

836

Був у Римі, та й папи римського
не бачив.

837

По морю плавав, а води не бачив.

246

831

Man hat's nötig, wie ein Loch
in der Brücke.

832

Wie ein Ziegenbock auf dem Eis
tanzen.

833

Du gibst mir Halt wie das Wasser
der Hand.

834

Er eignet sich dafür wie der Ochs
für die Karosse.

835

Er zielte nach dem Raben und traf
die Kuh.

836

Er war in Rom und hat den Papst
nicht gesehen.

837

Fuhr auf dem Meer und sah kein
Wasser.

247

838

З неба зорі хватас, а під носом
не бачить.

839

Видно, що кума пироги пекла,
бо й ворота в тісті.

840

Де не посій, там і вродиться.

841

Він що кішка: як ти його не кинь,
а він все на ноги стає!

842

Уміє піймати вовка за вухо.

843

Тільки що зірок з неба не зніма.

844

— Ідьмо!
— Та ще не запряжено.
— Нічого, по дорозі запряжем.

248

838

Pflückt Sterne vom Himmel, doch
was vor der Nase liegt, sieht er nicht.

839

Man merkt's sogelich: Die Gevatterin
hat Kuchen gebacken, das Tor ist
voller Teig.

840

Wo man es auch sät, überall
gedeiht es.

841

Wirf und schmeiß ihn, wie du willst,
er fällt immer auf die Beine.

842

Er kann den Wolf an den Ohren
packen.

843

Bloß die Sterne vom Himmel kann er
nicht holen.

844

„Fahren wir?“
„Der Wagen ist ja nicht angespannt.“
„Macht nichts, unterwegs spannen
wir an.“

249

845

Не питають, чи хутко,
а питають, чи добре.

846

Не хапайся поперед батька в пекло.

847

Скорий поспіх — людям посміх.

848

В одно вухо влізе,
в друге вилізе.

849

Вертяться, як в'юн в ополонці.

850

Це такий, що за шматок кишки
підє сім верет пішки.

851

Менше вкуєши, швидше ковтнеш.

852

І тяжко нести, й жалко кинути.

250

845

Man fragt nicht, ob's schnell,
sondern ob's gut gemacht ist.

846

Beeile dich nicht, vor dem Vater
in die Hölle zu gelangen.

847

Über raschen Erfolg lacht das Volk.

848

Zum einen Ohr hinein,
zum anderen hinaus.

849

Dreht sich wie eine Schmerle
im Eisloch.

850

Das ist so einer: für einen Teller Muß
ginge er sieben Meilen zu Fuß.

851

Kleiner Bissen rasch verschluckt.

852

Schwer zu tragen, doch schade
wegzuwerfen.

251

853

І свиня літала б — та неба
не бачить.

854

Ні стиду, ні совісті.

855

Подай палець, а за руку я й сам
візьму!

856

Ти до його спиною, а воно до тебе
рилом.

857

Чим більше кицьку гладити, тим вона
вище горб підіймає.

858

На гривеник покупки, а на
карбованець крику.

859

В мене так: хоч рак, та на тарілці.

252

853

Auch das Schwein würde fliegen,
allein es sieht den Himmel nicht.

854

Scham- und gewissenlos.

855

Reich mir nur den Finger,
die Hand pack' ich selbst.

856

Du wendest ihm den Rücken zu
und er jagt dir mit dem Rüssel nach.

857

Je mehr du die Katze streichelst,
desto größer wird ihr Buckel.

858

Gekauft für zehn Kopeken,
und geschimpft für einen Rubel.

859

Mir ist es gleich, es sei auch
ein Krebs aus dem Teich, nur
auf dem Teller vor mir.

253

860

Хвалилася вівця, що в неї хвіст,
як у жеребця, та ніхто тому
не вірив.

861

Якби йому довгий хвіст,
то сам би собі боки повідбивав.

862

Кожна лисиця свій хвостик хвалить.

863

Дай боже нашому теляті вовка
з'їсти.

864

Великої кошари свиня.

865

Любується сам собою,
як чорт писанкою.

866

Дере голову, як понова кобила.

867

Надувся, як тісто в кориті.

254

860

Es protzte ein Schaf mit seinem
Schweif, der gleiche dem eines
Füllens, doch es zu glauben war
niemand willens.

861

Hätte er einen langen Schweif,
so würde er sich selbst peitschen.

862

Jeder Fuchs lobt seinen Schwanz.

863

Gebe Gott, daß unser Kalb
den Wolf auffressē.

864

Ein Schwein aus großer Hürde.

865

Weidet sich an seinem Bild wie
der Teufel an einem Osterei.

866

Wirft den Kopf stolz in den Nacken
wie die Stute des Pfaffen.

867

Aufgeblasen wie der Teig im Trog.

255

868

Підіймайте, свині, хвости,
бо глибоко морем брести.

869

Кожна жаба своє болото хвалить.

870

І півень на своєму смітті гордий.

871

Величається, як заць хвостом.

872

Не все те золото, що блищить.

873

Ні в поле не бери, ні вдома
не лиши.

874

Ви мене просить,
а я ніби не хочу.

875

Хоч миску з пирогами, хоч дідька
з рогами.

256

868

Hebt, ihr Schweine, die Schwänze
hoch, denn tief ist das Meer, das wir
durchwaten.

869

Jeder Frosch lobt seinen Sumpf.

870

Stolz wie der Hahn auf seinem Mist.

871

Stolz wie der Hase auf seinen Schwanz.

872

Nicht alles, was glänzt, ist Gold.

873

Du kannst ihn weder mitnehmen noch
zu Hause lassen.

874

Bittet mich, doch ich tu,
als möcht' ich nicht.

875

Und wenn es auch ein Teller Kuchen
oder der gehörnte Teufel ist.

257

17 8—61

876

Захоче — на гору доскоче,
а не схоче — з гори не скоче.

877

Сім п'ятниць на тиждень.

878

Невигода нашій бабці ні на печі,
ні на лавці.

879

На печі гаряче, а на лавці тісно,
на лежанці пече, а на полу
смішно.

880

Сирого не їм, печеного не хочу,
вареного не можу.

881

Хоч того самого,
аби в другу миску.

258

876

Bei gutem Willen geht's
auch bergauf leicht, ansonsten
geht's auch bergab nicht.

877

Sieben Freitage in einer Woche.

878

Unsrem Großmütterchen ist bang
sowohl auf dem Ofen als auch auf
der Bank.

879

Auf dem Ofen ist es heiß,
auf der Bank ist es eng,
auf der Ofenbank verbrennt man sich
und auf der Diele macht man sich
lächerlich.

880

Rohes eß ich nicht, Gebratenes
mag ich nicht, Gekochtes darf ich
nicht.

881

Mag es auch dasselbe sein, fischt man
es nur in einem anderen Teller auf.

259

17*

882

Удень душно, а вночі кусаються
комарі.

883

Бездонної бочки не наллеш.

884

Дірявого мішка не наповниш.

885

Скупий складає, а щедрий
споживає.

886

На тобі, небоже, що мені негоже.

887

І сам не дам, і другому не дам!

888

Як «на», то чус, а як «дай»,
то глухий!

889

І кума сором, і хліба жаль.

260

882

Tagsüber heiß, nachts stechen
die Mücken.

883

Bodenloses Faß wird nie voll.

884

Löcherigen Sack kann man nicht
füllen.

885

Der Geizhals rafft, der Freigebige
verpafft.

886

Nimm, Gauch, was ich nicht brauch'.

887

Ich mag's nicht und du kriegst's nicht.

888

„Nimm“ hört er, „gib“ verhört er.

889

Eine Schande vor dem Gevatter,
doch schade ums Brot.

261

890

У нього не розживешся і серед зими
льоду.

891

Сидить, як чорт на грошах.

892

Беруть завидки на чужі пожитки.

893

На чужій ниві все ліпшая пшениця.

894

Своє з'їв і на моє зазіхає.

895

Від користі серце кам'яніє.

896

Вовк і лічене бере.

897

Найміть мене обідати!

890

Er gibt dir auch im Winter nicht
das kleinste Stückchen Eis.

891

Wie der Teufel auf dem Geldsack
sitzen.

892

Neid auf fremdes Gut verdirbt das
Blut.

893

Auf des Nachbars Feld gedeiht
der Weizen immer besser.

894

Er aß das Seine und schiebt
nach dem Meinen.

895

Habgier versteinert das Herz.

896

Wölfe rauben auch Gezähltes.

897

Dingt mich zum Mittagessen.

898

Та він чоловік добрий: од хліба,
од солі й чорт його не оджене.

899

То такий, що й каменя не дасть
голову провалити.

900

Всім по сім, а мені таки вісім.

901

Заздрість здоров'я їсть.

902

Залізо іржа з'їдає, а заздрий
від заздрощів погибає.

903

Заздрий від чужого щастя сохне.

904

Бачить чуже під лісом, а не бачить
свого під носом.

905

Чус кіт у глечику молоко солодке,
та морда коротка.

264

898

Im allgemeinen ist er ein guter
Mensch: Von Salz und Brot jagt ihn
kein Teufel fort.

899

Das ist so einer, der niemandem mal
einen Stein gibt, den Schädel
einzuschlagen.

900

Allen je sieben, mir jedoch alle acht.

901

Neid frißt die Gesundheit.

902

Rost frißt Eisen,
Neid den Neider.

903

Fremdes Glück tötet den Neider.

904

Fremdes sieht man von der Ferne,
Eignes nicht mal vor der Nase.

905

Die Katze spürt die Milch im Krug,
allein die Schnauze ist zu kurz.

265

906

Зависливі очі, як у попа.

907

Скупий, аж сніпий.

908

Лізе, як оса в вічі.

909

Звабиш калачем — не одженеш і
бичем.

910

Прип'явся, як реп'ях до кожуха!

911

Прилип, як шевська смола до чобота.

912

Так просили, так просили
та не пускали, а я таки вдерся!

913

Язиком — «ось я»,
а на ділі — свиня.

266

906

Neidische Augen wie die des Pfaffen.

907

Blau vor Geiz.

908

Summt hartnäckig wie die Wespe
vor den Augen.

909

Mit Kuchen verlockt, verjagt man
nicht mal mit dem Stock.

910

Hängt sich wie eine Klette
an den Schafpelz.

911

Klebt wie Schusterpech am Stiefel.

912

Baten mich, baten mich
und ließen mich nicht ein,
ich drang trotzdem hinein.

913

Mit der Zunge — „sehr gern“, kommt
es zur Tat — gemein wie ein Schwein.

267

914

Умів украсти,
умій і очима лупать!

915

З поганої трави не буде доброго
сіна.

916

Заліз у чужу соломку,
це їй шелестить!

917

Ти йому по-свійськи, він тобі
по-свинськи.

918

Стид хоч і не дим,
а очі виїсть.

919

Хвальба сорочки не дасть.

920

Калина хвалилась,
що з медом солодка.

914

Konntest du stehlen, versteh auch,
die Augen niederzuschlagen.

915

Dürftiges Gras —
dürftiges Heu.

916

Er kroch ins fremde Stroh
und rasehelt noch damit.

917

Du sprichst mit ihm brüderlich
und er mit dir widerlich.

918

Ist auch Scham kein Rauch,
beißt sie jedoch in die Augen.

919

Aus reinem Lob macht man kein
Hemd.

920

Der Wasserholunder prahlte,
mit Honig sei er süß.

921

Нащо пугачеві дзеркало, коли він
і так знає, що гарний.

922

Кричала ворона, як вгору летіла,
а як вниз, то й опустила крила.

923

Чужого не гудь,
свого не хвали.

924

Добрій товар хвалити не треба.

925

Посади свиню за стіл, вона й
ратиці на стіл.

926

Коли б свині крила, вона б і небо
зрила.

927

Не моє просо, не мої горобці,
не буду відганяти.

270

921

Der Uhu braucht keinen Spiegel,
er weiß auch so, daß er schön ist.

922

Als der Rabe aufflog, rief er laut,
als er aber niederstieg,
ließ er stumm die Flügel hängen.

923

Bemäkle nicht das Fremde
und prahle nicht mit dem Eigenen.

924

Gute Ware braucht kein Lob.

925

Setz das Schwein an den Tisch,
kriecht es bald auf den Tisch.

926

Hätte das Schwein Flügel,
würde es auch den Himmel aufwühlen.

927

Es ist weder meine Hirse
noch sind es meine Spatzen,
ich werde sie nicht verjagen.

271

928

Мені аби місяць світив, а зорі
як хочуть.

929

Похвалити не вмію,
погудити не смію.

930

Такому й муха на заваді.

931

Його й кури заGREбуТЬ.

932

Скривився, як середа на п'ятницю.

933

Делікатний, як панський хорт.

934

Воскова вдача — як до тепла,
так і тале.

935

Тихший води, нижчий трави.

272

928

Nur das Mondlicht brauche ich,
die Sterne mögen tun, was sie wollen.

929

Rühmen kann ich nicht,
mäkeln will ich nicht.

930

So einen stört auch eine Fliege.

931

Ihn können auch die Hühner
übertölpeln.

932

Rümpft die Nase wie der Mittwoch
über den Freitag.

933

Delikat wie des Herrn Windhund.

934

Er hat eine Wachsatur:
Im Warmen zerfließt er.

935

Stiller als Wasser,
bescheidener als Gras.

273

18 8—61

936
Тиха вода людей топить, а бурна
тільки лякає.
937
Тиха вода греблю рве.
938
В тихому болоті чорти водяться.
939
Моя хата з краю.
940
Аж до діброви чути ваші розмови.
941
Порожній млин і без вітру меле.
942
Присягалися сліпці, що своїми
очима бачили.
943
Знає кума — знає півсела.
944
Бесіди багато, а розуму малувато.

936
Stilles Wasser ertränkt,
rauschendes erschreckt.
937
Stilles Wasser unterwühlt den Damm.
938
In stillen Sümpfen leben Teufel.
939
Meine Hütte steht abseits,
ich weiß von nichts.
940
Euer Geschwätz hallt bis in den Wald.
941
Leere Mühle mahlt ohne Wind.
942
Die Blinden schworen, es mit
eigenen Augen gesehen zu haben.
943
Weiß es die Gevatterin,
weiß es bald das halbe Dorf.
944
Viel Geschwätz, wenig Vernunft.

945

У короткого розуму язик довгий.

946

Пам'ятаю, як нині, що торік
десятий понеділок був у п'ятницю.

947

Збреше і оком не зморгне.

948

Йому брехати,
як собаці мух хапати.

949

Брехні слухають, а брехунів б'ють.

950

Розбалакались, як свиня з гускою.

951

В закритий рот муха не влетить.

276

945

Kurzer Verstand hat lange Zunge.

946

Ich erinnere mich haargenau,
daß im vorigen Jahr
der zehnte Montag Freitag war.

947

Er lügt, ohne mit der Wimper zu
zucken.

948

Ihm fällt es so leicht zu lügen,
wie dem Hunde das Fangen der
Fliegen.

949

Die Lügen hört man,
den Lügner haut man.

950

Wie das Schwein mit der Gans
schwätzen.

951

Ist der Mund geschlossen,
fliegt keine Fliege hinein.

277

952

У вола язык довгий, та говорить
не може.

953

Учений шпак говорить всяк.

954

Бреше, як попова собака.

955

Не бачила оком, то не бреши язиком.

956

Пес бреше, бо співати не вмів.

957

Два брехуни одної правди не
скажуть.

958

Поневолі баба клянеться, коли
бреше.

959

Така правда, як на вербі груші.

278

952

Der Ochs hat eine lange Zunge,
doch sprechen kann er nicht.

953

Gelehrter Star pfeift immerdar.

954

Er lügt wie des Pfaffen Hund.

955

Erzähl nicht das, was du nicht sahst.

956

Könnte der Hund singen,
würde er nicht bellen.

957

Zwei Lügner sagen nie ein
und dieselbe Wahrheit.

958

Das Weib schwört immer dann,
wenn es lügt.

959

So wahr wie die Birnen
auf der Trauerweide.

279

960

Чи чорт видав, щоб ведмідь щибетав?

961

Хто уміє брехати, той уміє й красти.

962

Гарно, як теляті в мішку.

963

Гола, боса, та в вінку.

964

Нарядилась, як пава, а кричить,
як гава.

965

Прибрався, як піп на службу.

966

Убравсь, як чорт на утрюю.

967

Ружа червоиа, а її та блідис.

280

960

Hörte der Teufel den Bären
zwitschern?

961

Wer lügen kann, kann auch stehlen.

962

Bequem, wie einem Kalb im Sack.

963

Nackt und barfuß, doch den Kranz
aufgesetzt.

964

Herausgeputzt wie ein Pfau
und krächzt wie eine Krähe.

965

Herausstaffiert wie der Pfaff
zum Gottesdienst.

966

Herausgeputzt wie der Teufel
zur Frühmesse.

967

Die Rose ist rot, aber auch sie
verblaßt.

281

19 8-61

968

Не краса красить, а розум.

969

Рід великий, а пообідать ніде.

970

Близька рідня — на одному сонці
онучі сушили.

971

Ми родичі: ваші собаки їли,
а наші на ваших через тин
гавкали.

972

Вік прожити — не поле перейти.

973

Життя — як стерня: не пройдеш,
ноги не вколовиш.

974

Чоловік без пригоди не проживе.

968

Die Vernunft ziert, nicht
die Schönheit.

969

Eine große Sippe, doch ein Mittagessen
kriegst du nirgends.

970

Nah verwandt: Unsere Fußlappen
trockneten in derselben Sonne.

971

Wir sind verwandt: Eure Hunde fraßen
und unsere belitten sie hinter
dem Zaun an.

972

Sich durchs Leben schlagen heißt nicht
über ein Feld gehen.

973

Das Leben ist wie ein Stoppelfeld —
ungestochen kommst du nicht hinweg.

974

Ohne Abenteuer kommt man nicht
durchs Leben.

975

Вогонь добрий слуга, але поганий хазяїн.

976

На те щука в морі, щоб карась не дрімав.

977

Якби кицька не скакала, то би піжку не зламала.

978

Кінь на чотирьох і то спотикається.

979

Всякому овочу свій час.

980

Волом зайця не доженеш.

981

Голкою крипиці не викопаєш.

982

Ложкою моря не вичернаєш.

284

975

Das Feuer ist ein guter Diener,
aber ein schlechter Herr.

976

Der Hecht ist deshalb im Meer,
damit die Karausche nicht schlafe.

977

Hätt' das Kätzchen nicht getanzt,
wären seine Füßchen ganz.

978

Das Pferd hat vier Beine
und doch stolpert es.

979

Jedes Gemüse zu seiner Zeit.

980

Mit Ochsen holst du den Hasen
nicht ein.

981

Mit Nadeln gräbt man keinen Brunnen.

982

Mit einem Löffel schöpfst du das Meer
nicht aus.

285

983

Язык до Києва доведе.

984

Слово — не горобець, вилетить —
не піймаш.

985

Шабля раниць голову,
а слово — душу.

986

Рана загоїться, зле слово — ніколи.

987

Удар забувається, а слово
пам'ятається.

988

Від теплого слова і лід розмерзас.

989

Слово — не стріла,
а глибше раниць.

990

Вода все сполоще,
а злого слова — ні.

983

Die Zunge führt dich bis nach Kiew.

984

Das Wort ist kein Spatz, fliegt
es fort, fängst du es nimmermehr.

985

Schwerter verwunden den Kopf,
Wörter — die Seele.

986

Wunden heilen, Worte nie.

987

Schläge vergift man,
Worte nicht.

988

Warme Worte lösen auch Eis auf.

989

Wörter sind keine Pfeile,
und doch verwunden sie tiefer.

990

Wasser spült alles hinweg,
nur böse Worte nicht.

991

Вола в'яжуть мотуззям, а людину
словом.

992

Обмова — полова: вітер її рознесе,
але й очі заспле.

993

І від солодких слів буває гірко.

994

Хитрого від лукавого важко
відрізнити.

995

Хитрий, як лис.

996

Продає kota в мішку.

997

Прямо з чобітьми в душу чоловікові
преться.

998

Пройшов вогонь і воду.

288

991

Ochsen fesselt man mit Seilen,
Menschen mit Worten.

992

Tratsch ist Spreu: der Wind
weht sie fort, doch er streut sie
in die Augen.

993

Auch süße Worte schmecken oft bitter.

994

Schalk und Schelm sind schwer
voneinander zu unterscheiden.

995

Listig wie ein Fuchs.

996

Die Katze im Sack verkaufen.

997

Mit den Stiefeln
in die Seele dringen.

998

Er ging durch Feuer und Wasser.

289

999

Язиком, що хочеш, тіпай, а рукам
волі не давай.

1000

На безриб'ї і рак — риба.

999

Mit der Zunge mach, was du willst,
doch den Händen erlaube nichts.

1000

Gibt es keine Fische,
ist auch der Krebs ein Fisch.

ЗМІСТ

- 5 Вступне слово
- 14 Прислів'я та приказки
радянського періоду
- 42 Прислів'я та приказки,
складені в дореволюційні часи

INHALT

- 9 Vorwort
- 15 Sprichwörter und Redensarten,
die in der sowjetischen Zeit
entstanden sind
- 43 Sprichwörter und Redensarten,
die vor der Oktoberrevolution
entstanden sind

УКРАИНСКІЕ
ПОСЛОВИЦЫ И ПОГОВОРКИ

Сборник

Составитель *Владимир Григорьевич Войко*

Переводчик *И. И. Грубер*

Издательство «Дніпро»
(*На украинском и немецком языках*)

Редактор *В. В. Шелест*
Художник *Ю. І. Крига*
Художній редактор *В. В. Машков*
Технічний редактор *І. О. Селезньова*
Коректор *Л. Г. Ляценко*

Информ. бланк № 396
Здано на виробництво 14.03.78.
Підписано до друку 11.07.78
БФ 33010.
Формат 70×108¹/₆₄.
Папір маш.-крейдяний.
Гарнітура звич. нова.
Друк високій.
Умовн. друк. арк. 6,475.
Обліково-видавн. арк. 5,297.
Тираж 15 000.
Замовл. 8-61.
Ціна 60 коп.

Видавництво «Дніпро»,
252601, Київ-МСП, Володимирська, 42.

Київська книжкова фабрика
«Жовтень» республіканського
виробничого об'єднання «Поліграфкнига»,
252053, Київ, Артема, 23а.

